Ճանաչել գիմաստութիւն եւ գխրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ

ԼՈՒՍԱՐԱՐ

19(377)
24.06.2014
Հրատարակվում է
1999թ. սեպտեմբերից

Лусарар ● ԳԻՏԱԿՐԹԱԿԱՆ ԹԵՐԹ ● Lusarar

ՈՐՊԵՍԶԻ ԼԻԱՐԺԵՔ ՀԱԳԵՑԱԾ ՈՒ ԱՆՓՈՐՁԱՆՔ ԼԻՆԵՆ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ

Ամառն արդեն իր օրինական իրավունքների մեջ է մտել: Ճիշտ է, եղանակները դեռևս «ամառային» չես կարող անվանել, որովհետև պարբերաբար տեղացող անձրևները խանգարում են հետաքրքիր շատ ծրագրեր իրականացնել: Բայց դա, հուսանք, ժամանակավոր է, և շուտով բոլորս միասին կվայելենք իսկական ամառն բերկրանքը:

Եղանակի բարելավմանը ոչ պակաս անհամբերությամբ սպասում են նաև երեխաները: Այնքա՜ն խենթություններ կան, որոնցով պիտի հագեցնա նրանց առօրյան առաջիկա 2-3 ամսում, էլ ի՜նչ ամառ, եթե այն չի ուղեկցվելու չարաճճիություններով: Խնդիրն այն է, սակայն, որ երեխաների չարաճճիությունները ոչ հազվադեպ հանգեցնում են անցանկալի հետևանքների, իսկ երբեմն նաև դժբախտ պատահարների:

Վիճակագրությունը ցույց է տալիս, որ անչափահասների շրջանում մարմնական վնասվածքներն ավելանում են հատկապես ամառային արձակուրդների ժամանակ: Դրանք հիմնականում կապված են ճանապարհային երթևեկության կանոնների խախտումների կամ արտադրական բնույթի տրավմաների հետ, որոնք առավելապես տեղի են ունենում քաղաքատիպ բնակավայրերում: Եվ դա արդյունք է այն բանի, որ երեխաները դուրս մնալով ուսուցիչների ու ծնողների հսկողությունից՝ ձեռնարկում են անմեղ թվացող արարքներ, որոնք իրականում լուրջ վտանգ են ներկայացնում:

Արցախի բնությունը, ինչպես գիտենք, նման է դրախտի, և չօգտվել այդ դրախտի հրաշքներից՝ անմտություն կլիներ: Նույն այդ նպատակով, երեխաներն առանց մեծերի հետ խորհրդակցելու, սեփական նախաձեռնությամբ, կազմակերպում են արշավներ, մագլցում են բարձրադիր ժայռերը, բարձրանում տարբեր դիմացկունություն ունեցող ճյուղերով ծառեր և այլն: Բայց չէ՞ որ առանց հրահանգչի մասնակցության արգելվում են նման արարքները: Երբևէ մտածե՞լ ենք այդ մասին:

Ոչ պակաս վտանգ է ներկայացնում նաև թունավոր օձերի առատությունը: ԼՂՀ առողջապահության նախարարության տվյալներով, միայն մայիս ամսում, իսկ ավելի ստույգ՝ մինչև հունիսի 4-ը, հանրապետության տարածքում գրանցվել է օձի խայթելու 10 դեպք, որոնցից երկուսի դեպքում տուժածները երեխաներ են: Բարեբախտաբար, նշված դեպքերում մահացու ելք չի եղել: Իրազեկված են, արդյո՞ք, անչափահասները՝ թե ինչ առաջնահերթ քայլեր պիտի ձեռնարկել դժբախտ պատահարների ժամանակ: Մեր պարագայում, կարծում ենք, պատասխանը բավարար լինել չի կարող:

Մեկ այլ ծայրահեղություն է համացանցից կախվածությունը: Օգտվելով այն բանից, որ դաս սովորելու պարտականությունից ժամանակավոր ազատ են, շատերն օրվա մեծ մասն անց են կացնում համակարգչի առաջ՝ վնաս հասցնելով իրենց առողջությանը: Ծնողները պարտավոր են վերահսկել նաև երեխաների՝ համացանցի հետ տևական շփումը, ի վերջո՝ ամեն ինչ իր չափի մեջ է գեղեցիկ:

Ավելի լավ չէ՞ երեխաներին ներգրավել տան, ընտանիքի և հենց իրենց զավակների համար օգտակար տարբեր նախաձեռնություններում: Այդկերպ ոչ միայն կապահովվի երեխաների բովանդակալից զբաղվածությունը, այլև նրանց արարքների վրա կսահմանվի անհրաժեշտ հսկողություն:

Բոլոր դեպքերում՝ հաճելի ժամանց և անմոռաց պահեր ենք մաղթում ամառային արձակուրդներին: Բարին թո՛ղ ուղեկից լինի մեր բոլոր դպրոցականներին:

«ԼՈՒՍԱՐԱՐ»

ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՒԼՆ ԱՎԱՐՏՎԵՑ

Իր եզրագիծը հատեց ավարտական, պետական ավարտական և միասնական քննությունների առաջին՝ հիմնական փուլը: Բացառությամբ վերջին երկու միասնական քննությունների (դրանց տվյալներն այս պահի դրությամբ դեռ հայտնի չեն), ԼՂՀ ԳԹԿ տնօրեն Յու. Քարամանը արդյունքների մասին ասաց հետևյալը: Ամենաշատ «անբավարար»-ներ ստացել են «Կենսաբանություն» առարկայի քննության դիմորդները, 71 մասնակցից՝ 43-ը, որը կազմում է 60%: Անցյալ տարվա համեմատ «անբավարար»-ների քանակն աճել է 23 %-ով, «լավ»-ը և «գերազանց»-ը՝ նվազել, իսկ «բավարար»-ների քանակը նույնն է: Նախորդ տարի թեստերը համեմատաբար մատչելի էին, 19 և 20 միավորներ ստացողները շատ էին, և մրցակցությունն այնքան ուժեղ չէր: Ասում են, որ այս տարվա թեստերն ավելի բարդ են բոլոր առարկաներից: Յու. Քարամյանի կարծիքով՝ թեստերի բարդացումն առավելապես պետք է ազդի «լավ» և «գերազանց» գնահատականների և քիչ՝ «անբավարարներ»-ի վրա: Միասնական քննությունից դրական ստանալու համար դիմորդը 80 առաջադրանքից պետք է լուծի 30-ը, որոնք մատչելի են, և միջին գիտելիքներ ունեցող դիմորդն ի վիճակի է ապահովել դրականի շեմը: Օրինակ՝ մաթեմատիկայի քննության 30 հարցերը 7-8-րդ դասարաններից էին՝ թվաբանական գործողություններ, պարզ հավասարումներ և այլն:

Ամենամեծը «Հայոց լեզու և գրականություն» առարկայի քննությունն էր, մասնակցում էր 492 հոգի:

«Անբավարար» ստացել է 136 (28%) դիմորդ: «Անբավարարներ»-ի նման քանակը ԳԹԿ տնօրենը այնքան էլ վատ չի համարում, պարզապես ցավալի է. էլ ո՛ւր մնաց մասնավոր պարապելը:

Ի տարբերություն «Կենսաբանություն» առարկայի, որտեղ նախորդ տարվա համեմատությամբ գնահատականների մեծ տարբերություն կա, այստեղ գրեթե վիճակը նույնն է. «բավարար»՝ 48%, «լավ»՝ 18%, «գերազանց»՝ 6%:

Յու. Քարամյանը համեմատություն է անցկացրել նաև քննական կենտրոնների միջև: «Հայոց լեզու, գրականություն» առարկայի քննությունն անցկացվել է բոլոր հինգ քննական կենտրոններում: Գնահատականները համաչափ են բոլոր տեղերում, տարբերությունը քիչ է: Տվյալները բերվում են՝ փարատելու ոմանց այն կասկածները, թե մի քննական կենտրոնում կազմակերպիչներն ավելի խիստ վերահսկողություն են իրականացրել, մյուսում՝ քիչ:

«Անբավարար»-ները շատ են նաև «Ֆիզիկա» առարկայից՝ 116 մասնակցից 63-ը (54%):

Նախորդ տարվա համեմատությամբ ցածր են «Անգլերենի» ցուցանիշները. 199 մասնակիցներից «անբավարար» ստացել է 33 հոգի (17%՝ նախորդ տարի 8% էր), «բավարար»՝ 72 հոգի (37%՝ նախորդ տարի՝ 31%), «լավ»-ը պահպանվել է՝ 26%, «գերազանց»՝ 40 հոգի (20%, անցյալ տարի՝ 35%):

7 հոգի ստացել է 20 միավոր. մեկական՝ «Հայոց լեզու և գրականություն» և «Ֆիզիկա» (Սամվել Միրզախանյան, ֆիզմաթ դպրոց), հինգը՝ «Անգլերեն» առարկաներից: Ի դեպ, նրանցից Լարիսա Գևորգյանը երկու առարկայից է ստացել (11-րդ դպրոցի շրջանավարտ):

Յու. Քարամյանի խոսքով՝ կազմակերպչական առումով ընդհանրապես ոչ մի խնդիր չի եղել: Դիմորդներն իրենք էլ են հասկացել, որ իմաստ չկա կարգը խախտել: Առաջ կազմակերպիչները նրանց ավելի շատ էին նկատողություն անում, հիմա՝ համարյա ոչ: Գրեթե չկան նաև բողոքարկումներ: Ինչպես նաև թեստերի առումով չեն խնդիրներ ծագել. դրան, իհարկե, նպաստել է այն, որ հարցերը շտեմարանից են: ԳԹԿ տնօրենի կարծիքով՝ շտեմարանների առավելությունը միայն դա է: Իսկ ընդհանրապես, շտեմարաններն անցումային փուլի երևույթ են, դրանք պետք է վերանան, և թեստերը կազմվեն ծրագրով, դրանցով պետք է զբաղվեն պրոֆեսիոնալ թեստաբանները:

Քննություններին, ինչպես միշտ, մոնիտորներով հետևել են ծնողները: Նրանք էական հարցեր չեն բարձրացրել, թերևս միայն այն, որ դրական գնահատականի շեմն իջեցնեն: Բայց նման բան չի լինի, ասաց ԳԹԿ տնօրենը:

Իններորդցիների ավարտական երկու՝«Հայոց լեզու, գրականություն» և «Մաթեմատիկա» քննությունները, ինչպես միշտ, անցկացվել են կենտրոնացված ձևով՝ հանրապետության 36 քննական կենտրոններում: Արդեն քանի տարի է՝ ավարտական քննությունների նվազագույն շեմն իջեցված է. 35 միավորից 14-ի փոխարեն աշակերտը պետք է հավաքի ընդամենը 9 միավոր, որ համարվի դրական: Այդ քայլին գնացել են, որպեսզի «անբավարար» ստացողներ քիչ լինեն և վկայական ստանան: 14 միավորից ցածր ստացողի ծնողը պետք է հասկանա՝ իմաստ չունի, որ իր երեխան երեք տարի իզուր ժամանակ կորցնի 10-12-րդ դասարաններում նստելով, ավելի լավ է գնա արհեստ սովորի: «Լավ» և «գերազանց» գնահատականների շեմը պահպանվում է: «Հայոց լեզու, գրականություն» հանձնած 1691 աշակերտներից «անբավարար» է ստացել 43 հոգի՝ 3% (իրականում 19% է), «գերազանց» ընդամենը 4 հոգի է գնահատվել, որից Ստեփանակերտից՝ 1 հոգի (հ. 1 դպրոց) և 3 հոգի՝ Մարտակերտի շրջանից:

«Մաթեմատիկա» առարկայի քննությանը մասնակցած 1702 աշակերտից «անբավարար» ստացել է 100 հոգի՝ 6% (իրականում՝ 39%), «գերազանց»՝ 3 հոգի (0 %), մեկը՝ ֆիզմաթ դպրոցից, երկու հոգի՝ Շուշիի Մուրացանի և Խ. Աբովյանի անվան դպրոցներից:

Արդյունքները հուշում են, որ գերազանցության նմուշով վկայական ստացող չի լինելու:

Հուլիսի 2-8-ը կանցկացվեն լրացուցիչ քննություններ:

Հայտարարությունը՝ վերջին էջում:

Սեփ. լրատվություն

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

Գրանցված է
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության
արդարադատության նախարարության կողմից
2014 թվականի հունիսի 18 -ին
Պետական գրանցման համարը՝ 1051457
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության
արդարադատության նախարար
Ա. Դանիելյան

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

Հ Ր Ա Մ Ա Ն

« 10 » հունիսի 2014թ. N 120-Ն

ք. Ստեփանակերտ

ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2014-2015 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆՆԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Կրթության մասին» Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության օրենքի 14-րդ հոդվածի 2-րդ մասին համապատասխան՝

Հ Ր Ա Մ Ա Յ Ո Ւ Մ Ե Մ.

1. Հաստատել հանրակրթական հիմնական ընդհանուր պետական ծրագրեր իրականացնող ուսումնական հաստատությունների 2014-2015 ուսումնական տարվա օրինակելի ուսումնական պլանները՝ համաձայն հավելվածի:

2. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության աշխատակազմի ընդհանուր բաժնին՝ սույն հրամանը սահմանված կարգով ներկայացնել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության արդարադատության նախարարություն՝ պետական գրանցման:

3. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության ֆինանսատնտեսական բաժնին՝ հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների ֆինանսավորումն իրականացնել՝ հիմք ընդունելով հաստատված օրինակելի ուսումնական պլանները:

4. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության աշխատակազմի կրթության և գիտության վարչությանը և կրթության պետական տեսչությանը՝ ապահովել ուսումնական հաստատությունների գործունեությունը՝ օրինակելի ուսումնական պլանների պահանջներին համապատասխան:

5. Սույն հրամանի կատարման հսկողությունը հանձնարարել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարի տեղակալ Մ. Համբարձումյանին:

Ս. ԱՍՐՅԱՆ

Հավելված
Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության
կրթության և գիտության նախարարի
2014 թվականի 10 հունիսի
N 120 - Ն հրամանի

ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆՆԵՐ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐ ԻՐԱԿԱՆԱՑՆՈՂ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 2014-2015 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ

Ի. ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒՄՆԵՐ

Հանրակրթական հիմնական ընդհանուր պետական ծրագրեր իրականացնող հանրակրթական ուսումնական հաստատության (այսուհետ՝ Հաստատություն) 2014-2015 ուսումնական տարվա օրինակելի ուսումնական պլանները (այսուհետ՝ Օրինակելի ուսումնական պլան), բացառությամբ 7-րդ աղյուսակի, ունեն երկու՝ պետական և դպրոցական բաղադրիչներ: Պետական և դպրոցական բաղադրիչները պարտադիր են և պետական ուսումնական հաստատություններում ֆինանսավորվում են պետական բյուջեից: Հանրակրթական պետական ծրագիր իրականացնող հաստատությունը, օրինակելի ուսումնական պլանների հիման վրա, դպրոցական բաղադրիչով սահմանված ժամաքանակի տնօրինմամբ, հաստատում է տվյալ ուսումնական տարվա ուսումնական պլան(ներ)ը:

1. Հաստատության ուսումնական պլանը սահմանում է միջնակարգ կրթության բովանդակության կառուցվածքը, հանրակրթական ուսումնական առարկաներին հատկացվող շաբաթական ժամաքանակները՝ ըստ բաղադրիչների և սովորողների շաբաթական ուսումնական բեռնվածության առավելագույն չափը՝ ըստ դասարանների:

2. Պետական բաղադրիչով սահմանված ժամաքանակում փոփոխություն կարող է կատարվել միայն Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարության (այսուհետ՝ Նախարարություն) համաձայնությամբ՝

1) արտակարգ ընդունակություններ ունեցող սովորողների ուսուցումն առավել բարենպաստ պայմաններում կազմակերպելու համար.

2) բազմահամակազմ կամ թերբեռնված դասարանների առկայության դեպքում.

3) օրենքով սահմանված կարգով երաշխավորված այլընտրանքային ծրագրերով ու մեթոդներով ուսուցում իրականացնելու դեպքում:

3. Ուսպլանի դպրոցական բաղադրիչի ժամաքանակի տնօրինման կարգը սահմանված է՝

1) «Ընդհանրական պարզաբանումներ»-ում.

2) օտար լեզվի ընտրությունը՝ «Օտար լեզվի ընտրության կարգ»-ում:

4. Ուսումնական պարապմունքները հաստատությունում սկսվում են 2014 թվականի սեպտեմբերի 1-ին, ավարտվում՝ 2015 թվականի մայիսի 23-ին՝ ապահովելով առնվազն 30 ուսումնական շաբաթ՝ առաջին, 32՝ երկրորդ և 34՝ երրորդից տասներկուերորդ դասարանների համար:

5. Ներառական կրթություն իրականացնող ուսումնական հաստատություններում կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների կրթությունը կազմակերպվում է սույն ուսումնական պլանների հիման վրա՝ յուրաքանչյուր սովորողի համար կազմելով անհատական ուսուցման պլան (ԱՈՒՊ):

6. Ուսումնական պլանի պետական պարտադիր և դպրոցական բաղադրիչներն ուղղված են հանրակրթության պետական չափորոշչով, առարկայական չափորոշիչներով և ծրագրերով ամրագրված գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների յուրացման ապահովմանը:

7. Հաստատությունում (2-12-րդ դասարաններ) գործում է սովորողների գնահատման 10 միավորային համակարգ:

8. Գիտելիքների ստուգումների, հիմնական և միջնակարգ կրթության ավարտական և պետական ավարտական քննությունների ժամանակ կիրառվող գնահատման համակարգերը բերվում են գնահատման 10 կամ 20 միավորային գրանցման:

9. Ուսումնական տարին բաժանվում է կիսամյակների: Սովորողների ընթացիկ գնահատականների հիման վրա ձևավորվում են կիսամյակային, իսկ կիսամյակային գնահատականների (գնահատականի) հիման վրա՝ տարեկան գնահատականները՝ բացառությամբ 10-րդ կետով նախատեսված դեպքի:

10. Առաջին դասարանում սովորողներին ընթացիկ և ամփոփիչ գնահատականներ չեն նշանակվում, ընթացիկ գնահատումը կատարվում է բնութագրման միջոցով: Տարեկան ամփոփիչ գնահատման նպատակով կազմվում է յուրաքանչյուր սովորողի կրթական զարգացման բնութագիրը՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կրթության և գիտության նախարարի 2007 թվականի հոկտեմբերի 4-ի N 846-Ն հրամանով հաստատված կարգի:

11. Հաստատությունում խմբային ուսուցման կազմակերպման հիմնական ձևը դասն է: Դասի տևողությունը 45 րոպե է:

12. Տարրական դպրոցում յուրաքանչյուր դասաժամի միջնամասում որոշակի ժամանակ հատկացվում է լիցքաթափող և վերականգնող վարժություններին ու խաղերին՝ Նախարարության մեթոդական ցուցումների համաձայն:

13. Ուսումնական տարվա ընթացքում 3-12-րդ դասարանների սովորողներին տրվում են արձակուրդներ՝ աշնանային՝ 2014 թվականի հոկտեմբերի 20-ից 26-ը ներառյալ, ձմեռային՝ 2014 թվականի դեկտեմբերի 29-ից 2015 թվականի հունվարի 11-ը ներառյալ, գարնանային՝ մարտի 16-ից 22-ը ներառյալ:

14. Առաջին դասարանցիների աշնանային արձակուրդները տևում են 2014 թվականի հոկտեմբերի 20-ից նոյեմբերի 2-ը ներառյալ, ձմեռայինը՝ 2014 թվականի դեկտեմբերի 29-ից 2015 թվականի հունվարի 25-ը ներառյալ, իսկ գարնանայինը՝ 2015թ. մարտի 16-ից մարտի 29-ը ներառյալ:

15. Երկրորդ դասարանցիների արձակուրդները տևում են 2014 թվականի հոկտեմբերի 20-ից 26-ը ներառյալ, 2014 թվականի դեկտեմբերի 29-ից 2015 թվականի հունվարի 25-ը ներառյալ և 2015թ. մարտի 16-ից 22-ը ներառյալ:

16. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության շրջանների վարչակազմերի (Ստեփանակերտի քաղաքապետարանի) (այսուհետ՝ Լիազոր մարմին) ենթակայության հաստատությունների համար վերևում սահմանված արձակուրդների ժամկետներում, հաստատության նախաձեռնության դեպքում, լիազոր մարմնի կողմից կարող են կատարվել փոփոխություններ՝ առնվազն 5 օր առաջ համաձայնեցնելով Նախարարության հետ:

17. Հաստատությունը (անկախ ենթակայությունից), դեկտեմբեր, հունվար, փետրվար ամիսների ընթացքում՝ եղանակային անբարենպաստ պայմանների դեպքում, կարող է նախատեսել մինչև 10 օր տևողությամբ հավելյալ արձակուրդ՝ բաց թողած ժամերը մինչև ուսումնական պարապմունքների ավարտը լրացնելու և ըստ ենթակայության՝ Լիազոր մարմնին և Նախարարությանը 5-օրյա ժամկետում տեղեկացնելու պայմանով.

1) Նախարարության ենթակայության հաստատություններում վերոնշյալ արձակուրդների ժամկետների փոփոխությունները, ինչպես նաև հաստատության կողմից հավելյալ արձակուրդի նախատեսումը կատարվում են Հաստատության նախաձեռնությամբ, Նախարարության համաձայնությամբ:

2) Ոչ պետական ուսումնական հաստատությունում արձակուրդների տևողությունը և ժամկետները, ինչպես նաև դրանցում կատարվող փոփոխությունները սահմանում է հիմնադիրը՝ այդ մասին 5 օր առաջ տեղյակ պահելով Նախարարությանը:

II.ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԻ ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒՄՆԵՐ

18. Դպրոցական բաղադրիչի տնօրինման կարգ

1) Դպրոցական բաղադրիչի ժամաքանակը հատկացվում է ուսումնական պլանի պետական բաղադրիչով տվյալ դասարանի պետական պարտադիր առարկայացանկում նախատեսված և (կամ) Նախարարության կողմից երաշխավորված լրացուցիչ առարկայացանկում ընդգրկված առարկաներին, հոսքային կամ առանձին առարկաների խորացված ուսուցման ծրագրերի իրականացմանը և (կամ) սովորողների նախասիրություններին, ուսումնական հաստատության առանձնահատկություններին, համայնքի կարիքներին համապատասխան կրթություն կազմակերպելու նպատակով:

2) Նախարարությունը կարող է երաշխավորել «Կիրառական տնտեսագիտություն» (9-րդ դասարան), «Կյանքի հմտություններ» (2-8-րդ դասարաններ), «Էկոլոգիա» (8-9-րդ դասարաններ), «Էներգիայի և ռեսուրսների օգտագործում» (7-րդ դասարան), «Ֆերմերային գործ» (11-12-րդ դասարաններ), «Տրամաբանություն» (11-րդ դասարան), «Գրաբար» (7-րդ կամ 8-րդ դասարան), «Հայոց եկեղեցու պատմություն» (2-4-րդ դասարաններ, ավագ դպրոցի բնագիտամաթեմատիկական հոսքի 10-11-րդ դասարաններ), «Հայկական հարցի պատմություն» (11-րդ դասարան), «Մշակույթի պատմություն» (7-9-րդ դասարաններ), «Հոգեբանություն» (7-8-րդ դասարաններ), «Բնապահպանություն» (7-8-րդ կամ 8-9-րդ դասարաններ) առարկաների ուսուցումը՝

ՈՒՍՊԼԱՆ

հաստատության կողմից դրանց առարկայական ծրագրերը սահմանված կարգով Նախարարության հաստատմանը ներկայացվելու դեպքում:

3) Հաստատությունը կարող է ներդնել նաև նոր առարկաներ (դասընթացներ)՝ դրանց ծրագրերը սահմանված կարգով Նախարարությանը հաստատման ներկայացնելու դեպքում:

4) Հաստատության ուսպլանի դպրոցական բաղադրիչի ժամաքանակի բաշխումը կատարվում է մանկավարժական խորհրդի որոշմամբ՝ ելնելով հաստատության, դասարանի պատրաստությունից, մանկավարժներով, ծրագրերով, դասագրքերով և երաշխավորված լրացուցիչ առարկայացանկի որևէ առարկայի լիարժեք ուսուցման կազմակերպման նպատակով Նախարարության կողմից հաստատությունների համար երաշխավորված այլ ուսումնական գրականությամբ ապահովվածությունից և ուսուցման կազմակերպման համար անհրաժեշտ այլ պայմաններից, ինչպես նաև Նախարարության հանձնարարականներից:

5) Դպրոցական բաղադրիչի ժամաքանակի բաշխումը պարտադիր է:

6) Դպրոցական բաղադրիչով սահմանված ժամաքանակի շրջանակում դասավանդվող առարկայացանկն ամրագրվում է հաստատության ուսպլանում և դասացուցակում:

19. Ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը 12-րդ դասարանում

1) 12-րդ դասարանում առարկայական ծրագրերով նախատեսված ուսումնական թեմաների ուսումնասիրությունն իրականացվում է առաջին կիսամյակում.

2) 12-րդ դասարանում ուսումնական պլանով նախատեսված ժամաքանակը երկրորդ կիսամյակում հատկացվում է խմբային պարապմունքների միջոցով պետական քննական (ավարտական, միասնական) առարկաների ուսումնական ամբողջ նյութի կրկնությանը: Այդ նպատակով կազմվում է սովորողների խմբային ուսուցման ժամանակացույց.

3) Երկրորդ կիսամյակում քննական առարկաների (բացառությամբ «Ֆիզկուլտուրա» առարկայի) կրկնությանը հատկացված ժամաքանակը չի կարող պակաս լինել այդ առարկաներին առաջին կիսամյակում օրինակելի ուսպլանով հատկացված ժամաքանակից.

4) 12-րդ դասարանի երկրորդ կիսամյակում յուրաքանչյուր դասարանի (խմբի) համար ուսուցումը պետք է իրականացվի խմբային եղանակով, շաբաթական 34 ժամ ծավալով՝ յուրաքանչյուր սովորողի համար.

5) Առաջին կիսամյակում համալրված դասարանները, երկրորդ կիսամյակում, «Հայոց լեզու և հայ գրականություն» («Հայոց լեզու», «Հայ գրականություն»), «Մաթեմատիկա», («Հանրահաշիվ», «Երկրաչափություն»), «Հայոց պատմություն», «Ֆիզկուլտուրա» քննական առարկաների դասաժամերին սովորողների ուսումնառությունը շարունակվում է նույն համակազմով՝ որպես մեկ ուսումնական խումբ: Սովորողների ուսումնառության արդյունքները դասամատյանում գրանցվում են ըստ ուսումնական պլանի՝ 12-րդ դասարանի պետական պարտադիր առարկայացանկի.

6) Բնագիտական առարկայի(ների) դասաժամին տվյալ ուսումնական հաստատության 12-րդ դասարանի(ների) բոլոր սովորողները խմբավորվում են ըստ իրենց կողմից ընտրված բնագիտական առարկայի(ների): Նույն սկզբունքով կատարվում է նաև օտար լեզվի խմբի (խմբերի) ձևավորումը: Եթե Հաստատության բոլոր սովորողների կողմից ընտրվել է մեկ բնագիտական կամ մեկ օտար լեզու առարկա, ապա այդ առարկաների վերաբերյալ անհրաժեշտ գրանցումները կատարվում են դասարանի հիմնական դասամատյանում.

7) Սովորողների կողմից ընտրված բնագիտական առարկաների կամ օտար լեզուների ուսուցման կազմակերպման նպատակահարմարությունից ելնելով՝ անհրաժեշտ է՝ ըստ առարկաների ձևավորված յուրաքանչյուր խմբի, անկախ սովորողների թվից, հատկացնել շաբաթական միևնույն քանակի դասաժամ.

8) Ուսումնական պլանով նախատեսված ոչ քննական առարկաներից տարեկան գնահատականները նշանակվում են սովորողների առաջին կիսամյակի կիսամյակային գնահատականների հիման վրա՝ ուստարվա ուսումնական պարապմունքների վերջում.

ա. Քննական առարկաների տարեկան գնահատականները նշանակվում են առաջին կիսամյակի կիսամյակային գնահատականի և երկրորդ կիսամյակում բանավոր ստուգման, գործնական, գրավոր և կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքների գնահատականների արդյունքում ձևավորված կիսամյակային գնահատականի միջին թվաբանականի հիման վրա,

բ. Քննական յուրաքանչյուր առարկայից տրվում են ստուգողական աշխատանքներ: Այդ աշխատանքները տրվում են կրկնվող թեմայի, ինչպես նաև մի քանի բովանդակային ամբողջություն կազմող քննական ծրագրային նյութերի ամփոփումից հետո,

գ. Բանավոր ստուգման, գործնական, գրավոր և կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքների գնահատականները լրացվում են դասամատյաններում:

20. Օտար լեզվի ընտրության կարգ.

1) Հաստատություններում դասավանդվում է երկու օտար լեզու, որոնցից մեկը ռուսերենն է, մյուսը՝ անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն և այլ լեզուներից որևէ մեկը.

2) Հաստատության ընտրությամբ երրորդ օտար լեզու (բացի ռուսերենից և մյուս հիմնական օտար լեզվից) կարելի է դասավանդել դպրոցական բաղադրիչի ժամաքանակի հաշվին՝ սկսած 5-րդ դասարանից՝ Նախարարության կողմից երաշխավորված ծրագրերի (շաբաթական 2 ժամ), ուսումնական գրականության հիման վրա, ուսուցման համար անհրաժեշտ պայմանների առկայության դեպքում: 5-րդ դասարանում 3-րդ ու 4-րդ և 6-րդ դասարանում 5-րդ և 6-րդ դասարանների ծրագրերը լրիվությամբ ուսուցանելու համար լրացուցիչ հատկացվում է 1-ական ժամ՝ դպրոցական բաղադրիչից կամ խմբակային պարապմունքների համար նախատեսված ժամերից.

3) Հաստատությունը դասավանդվող երկրորդ օտար լեզուն կարող է փոխարինել այլ օտար լեզվով՝ Նախարարության որոշմամբ: Նախարարությունը քննարկում է հաստատության մանկավարժական խորհրդի և ըստ հաստատության ենթակայության՝ լիազոր մարմնի առաջարկությունները օտար լեզվի փոխարինման վերաբերյալ և կայացնում համապատասխան որոշում.

4) Նոր հիմնադրված հաստատությունում դասավանդվող երկրորդ օտար լեզուն, ըստ հաստատության մանկավարժական խորհրդի և հաստատության ենթակայության լիազոր մարմնի առաջարկությունների՝ որոշում է Նախարարությունը:

III. ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆԻ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒՄՆԵՐ

21. Հաստատության դասարանների միջին խտությունը՝ կրթական երեք աստիճանների համար սահմանվում է 25-30 սովորող՝ սանիտարական նորմերի պահպանմամբ, ընդ որում, սովորողների թիվը չի կարող գերազանցել 35-ը: Հիմնադրի կողմից սահմանված խտությունից ավելի պակաս խտությամբ դասարան կարող է բացվել հաստատության լրացուցիչ ֆինանսավորման միջոցների հաշվին՝ հաստատության խորհրդի որոշմամբ:

22. Տարրական դպրոցում (1-4-րդ դասարաններ) «Ռուսաց լեզու», «Օտար լեզու» առարկաների դասաժամերին կարելի է դասարանը բաժանել երկու խմբի, եթե դասարանում սովորողների թիվը 30 և ավելի է:

23. Միջին դպրոցում «Հայոց լեզու» (7-9-րդ դասարաններ), «Ռուսաց լեզու», «Օտար լեզու» (5-9-րդ դասարաններ), «Ինֆորմատիկա» (6-9-րդ դասարաններ՝ համակարգչային դասարանի առկայության դեպքում) առարկաների պարապմունքներին դասարանը կարելի է բաժանել երկու խմբի, եթե դասարանում սովորողների թիվը 30 և ավելի է:

«Տեխնոլոգիա» առարկայի պարապմունքներին դասարանը կիսվում է երկու խմբի՝ տղաների և աղջիկների, եթե տվյալ դասարանի ընդհանուր աշակերտների թիվը 12 և ավելի է (ուսուցումը կազմակերպվում է յուրաքանչյուր խմբի համար հաստատված համապատասխան առարկայական ծրագրով):

24. 10-12-րդ դասարաններում «Հայոց լեզու», «Ռուսաց լեզու», «Օտար լեզու», «Ինֆորմատիկա» (համակարգչային դասարանի առկայության դեպքում) առարկաների և ավագ դպրոցի արհեստագործական մասնագիտական դասընթացների դասաժամերին դասարանը կարելի է բաժանել երկու խմբի, եթե տվյալ դասարանի սովորողների թիվը 30 և ավելի է:

25. Անհրաժեշտության դեպքում հաստատությունն իրավասու է վերաբաշխելու առարկաների ուսուցմանը օրինակելի ուսումնական պլանով հատկացված ժամերը՝ պահպանելով տվյալ առարկայի տարեկան ընդհանուր ժամաքանակը:

26. 8-11-րդ դասարաններում Նախարարության կողմից երաշխավորված ծրագրի և ուսումնական նյութերի հիման վրա դասավանդվում է «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացը, որին յուրաքանչյուր դասարանում տարեկան տրամադրվում է 14 դասաժամ:

1) «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացին տրամադրված ժամաքանակը ձևավորվում է «Ֆիզկուլտուրա» առարկայի տարեկան ժամաքանակից առանձնացված 14 դասաժամի հաշվին:

2) «Ֆիզկուլտուրա» առարկայի ծրագրով նախատեսված ուսումնական նյութերը ենթարկվում են թեմատիկ վերաբաշխման՝ պահպանելով տվյալ դասարանի համար Նախարարության հաստատած ծրագրային ամբողջ ծավալը:

3) «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացը դասավանդվում է 2015 թվականի հունվար-փետրվար ամիսներին:

4) «Առողջ ապրելակերպ» դասընթացի ընթացիկ գնահատում չի կատարվում: Դասամատյանում դասընթացի գրանցումները կատարվում են առանձին էջում:

27. 6-12-րդ դասարաններում «Հայոց լեզու», «Մաթեմատիկա», «Ինֆորմատիկա», «Քիմիա», «Ֆիզիկա», «Կենսաբանություն», «Հայոց պատմություն» և այլ առարկաների ծրագրերով ամսական առնվազն 1 (մեկ) ժամ ուսուցումը կազմակերպվում է համակարգչային կաբինետում (դրա առկայության դեպքում)՝ ելնելով յուրաքանչյուր առարկայից մատուցվող ուսումնական նյութի բովանդակային և դասավանդման մեթոդական պահանջներից: Այն առավել արդյունավետ իրականացնելու համար անհրաժեշտ է օգտագործել «Հայկական կրթական միջավայրի պաշարների շտեմարանում» (http://lib.armedu.am) տեղադրված և Նախարարության կողմից երաշխավորված այլ էլեկտրոնային ուսումնական նյութեր:

28. 6-7-րդ դասարաններում «Կերպարվեստ» և «Երաժշտություն» առարկաներից մեկը հաստատության ընտրությամբ դասավանդվում է առաջին, մյուսը՝ երկրորդ կիսամյակում:

29. «Համաշխարհային պատմություն» և «Հայոց պատմություն» առարկաների համաժամանակյա թեմաների ուսուցումն ապահովելու նպատակով ուսուցիչներին իրավունք է տրվում մասնակի փոփոխություններ կատարել նշված առարկաների դասացանկում՝ պահպանելով յուրաքանչյուր առարկային հատկացված տարեկան ընդհանուր ժամաքանակը:

30. Հաստատությունում ըստ կրթական ծրագրերի աստիճանների՝ տարրական, միջին և ավագ դպրոցներում հատուկ բժշկական խմբերում ընդգրկված սովորողների համար «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի ուսուցումը կարող է իրականացվել «Հանրակրթական դպրոցի հատուկ բժշկական խմբերի «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի 1-12-րդ դասարանների ծրագրով» Հաստատության խմբակների համար նախատեսված ժամաքանակի շրջանակում կամ տվյալ դասարանի «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայի դասաժամերին՝ անհատական ծրագրով: Հաստատությունում հատուկ բժշկական խմբերում ընդգրկված սովորողների գնահատում «Ֆիզիկական կուլտուրա» առարկայից չի կատարվում:

IV. ԱՌԱՆՁԻՆ ԳՈՐԾՈՂ ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈՍՔԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԵՐԻ 2014 - 2015 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆՆԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ ՊԱՐԶԱԲԱՆՈՒՄՆԵՐ

31. Օրինակելի ուսումնական պլանները սահմանում են հոսքային ուսուցման ծրագրեր իրականացնող առանձին գործող ավագ դպրոցում (այսուհետ՝ Ավագ դպրոց) միջնակարգ կրթության բովանդակության կառուցվածքը՝ ըստ տարբերակված հոսքերի, հանրակրթական ուսումնական առարկաներին հատկացվող շաբաթական ժամաքանակները՝ ըստ բաղադրիչների, հոսքային (արհեստագործական հոսքում՝ մասնագիտական), ընդհանուր հանրակրթական, դպրոցական և սովորողների շաբաթական ուսումնական բեռնվածության առավելագույն չափը՝ ըստ դասարանների:

32. Ավագ դպրոցում երաշխավորվում են հոսքերի հետևյալ խմբերը՝

1) հիմնական՝ հումանիտար, բնագիտամաթեմատիկական, արհեստագործական.

2) լրացուցիչ՝ արվեստի, մարզական, ռազմական.

3) ընդհանուր:

33. Ավագ դպրոցի X-XII դասարանների ուսումնական պլանները ըստ հոսքերի տրված են.

1) հումանիտար հոսքը՝ «Հանրակրթական ավագ դպրոցի հումանիտար հոսքի X-XII դասարանի ուսումնական պլան»-ում.

2) բնագիտամաթեմատիկական հոսքը՝ «Հանրակրթական ավագ դպրոցի բնագիտամաթեմատիկական հոսքի X-XII դասարանի ուսումնական պլան»-ում.

3) արհեստագործական հոսքը՝ «Հանրակրթական ավագ դպրոցի արհեստագործական հոսքի X-XII դասարանի ուսումնական պլան»-ում.

4) ընդհանուր հոսքը՝ «Հաստատության ուսումնական պլան»-ում (տես՝ Աղյուսակ 1):

34. Ուսումնական պարապմունքները Ավագ դպրոցում սկսվում են 2014 թվականի սեպտեմբերի 1-ին և ավարտվում են 2015 թվականի մայիսի 23-ին՝ ապահովելով ոչ պակաս, քան 34 ուսումնական շաբաթ:

35. Ուսումնական պլանի ընդհանուր հանրակրթական, հոսքային, դպրոցական բաղադրիչներն ուղղված են հանրակրթության պետական չափորոշչով, առարկայական չափորոշիչներով և ծրագրերով ամրագրված գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների ապահովմանը:

36. Ավագ դպրոցում գործում է գնահատման 10 միավորային համակարգ: Ընթացիկ գնահատման ժամանակ կարող են կիրառվել նաև գնահատման այլ համակարգեր, որոնք բերվում են 10 միավորային գրանցման: Պետական ավարտական քննությունների ժամանակ կիրառվող գնահատման համակարգերը բերվում են 10 կամ 20 միավորային գրանցման:

37. Ավագ դպրոցում խմբային ուսուցման կազմակերպման հիմնական ձևը դասն է: Դասի տևողությունը 45 րոպե է:

38. Ուսումնական տարին բաժանվում է կիսամյակների: Սովորողների ընթացիկ գնահատականների հիման վրա ձևավորվում են կիսամյակային, իսկ կիսամյակային գնահատականների միջոցով՝ տարեկան գնահատականները, բացառությամբ 44-րդ կետի 8-րդ ենթակետով նախատեսված դեպքի:

39. Ուսումնական տարվա ընթացքում 10-12-րդ դասարանների սովորողներին տրվում են արձակուրդներ՝ աշնանային՝ 2014 թվականի հոկտեմբերի 20-ից 26-ը ներառյալ, ձմեռային՝ 2014 թվականի դեկտեմբերի 29-ից 2015 թվականի հունվարի 11-ը ներառյալ, գարնանային՝ 2015 թվականի մարտի 16-ից 22-ը ներառյալ:

40. Ավագ դպրոցի դասարանների միջին խտությունը ուսպլանի ընդհանուր հանրակրթական ուսուցման առարկաների դասերին սահմանվում է 20-25 սովորող (ընդ որում՝ ընդհանուր հանրակրթական առարկաների դասերին սովորողների թիվը չի կարող գերազանցել 30-ը):

41. Հոսքային ուսուցման առարկաների դասերին դասարանի միջին խտությունը կարող է սահմանվել 12-15 սովորող՝ սանիտարական նորմերի պահպանմամբ:

42. Ավագ դպրոցի միևնույն դասարանում ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչի շրջանակում ուսումնասիրվող երկրորդ օտար լեզվի (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն կամ որևէ այլ լեզու) դասաժամին դասարանը կարող է բաժանվել խմբերի՝ անկախ սովորողների թվից, բայց ոչ ավել, քան երեք օտար լեզվի (բացի ռուսերենից) համար:

43. Ուսումնական գործընթացի կազմակերպումը 12-րդ դասարանում.

1) 12-րդ դասարանում առարկայական ծրագրերով նախատեսված ուսումնական թեմաների ուսումնասիրությունն իրականացվում է առաջին կիսամյակում.

2) 12-րդ դասարանում ուսումնական պլանով նախատեսված ժամաքանակը երկրորդ կիսամյակում հատկացվում է անհատական և խմբային պարապմունքների միջոցով պետական քննական (ավարտական, միասնական) առարկաների ուսումնական ամբողջ նյութի կրկնությանը: Այդ նպատակով կազմվում է սովորողների անհատական և խմբային ուսուցման ժամանակացույց.

3) Երկրորդ կիսամյակում քննական առարկաների (բացառությամբ «Ֆիզկուլտուրա» առարկայի) կրկնությանը հատկացված ժամաքանակը չի կարող պակաս լինել այդ առարկաներին առաջին կիսամյակում օրինակելի ուսպլանով հատկացված ժամաքանակից.

ՈՒՍՊԼԱՆ

4) 12-րդ դասարանի երկրորդ կիսամյակում յուրաքանչյուր դասարանի (խմբի) համար ուսուցումը պետք է իրականացվի խմբային եղանակով՝ յուրաքանչյուր սովորողի համար ապահովելով շաբաթական 34 դասաժամ.

5) Առաջին կիսամյակում համալրված դասարանները, երկրորդ կիսամյակում «Հայոց լեզու և հայ գրականություն», «Մաթեմատիկա», «Հայոց պատմություն», «Ֆիզկուլտուրա» քննական առարկաների դասաժամերին սովորողների ուսումնառությունը շարունակում են նույն համակազմով՝ որպես մեկ ուսումնական խումբ: Սովորողների ուսումնառության արդյունքները դասամատյանում (12-րդ դասարան) գրանցվում են ըստ ուսումնական պլանի պետական պարտադիր առարկայացանկի.

6) Բնագիտական առարկայի(ների) դասաժամերին տվյալ ուսումնական հաստատության 12-րդ դասարանի(ների) բոլոր սովորողները խմբավորվում են ըստ իրենց կողմից ընտրված բնագիտական առարկայի(ների): Նույն սկզբունքով կատարվում է նաև օտար լեզվի խմբի (խմբերի) ձևավորումը: Եթե Հաստատության բոլոր սովորողների կողմից ընտրվել է մեկ բնագիտական կամ մեկ օտար լեզու առարկա, ապա այդ առարկաների վերաբերյալ անհրաժեշտ գրանցումները կատարվում են դասարանի հիմնական դասամատյանում.

7) Սովորողների կողմից ընտրված բնագիտական առարկաների կամ օտար լեզուների ուսուցման կազմակերպման նպատակահարմարությունից ելնելով՝ անհրաժեշտ է՝ ըստ առարկաների ձևավորված յուրաքանչյուր խմբին, անկախ սովորողների թվից, հատկացնել շաբաթական միևնույն քանակի դասաժամ.

8) Ուսումնական պլանով նախատեսված ոչ քննական առարկաներից տարեկան գնահատականները նշանակվում են սովորողների առաջին կիսամյակի կիսամյակային գնահատականների հիման վրա.

ա. Քննական առարկայի տարեկան գնահատականը նշանակվում է առաջին կիսամյակի կիսամյակային գնահատականի և երկրորդ կիսամյակում տվյալ առարկայից սահմանված գնահատման պարտադիր բանավոր ստուգման, գործնական, գրավոր և կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքների գնահատականների արդյունքում ձևավորված կիսամյակային գնահատականի միջին թվաբանականի հիման վրա,

բ. Քննական յուրաքանչյուր առարկայից տրվում են ստուգողական աշխատանքներ: Այդ աշխատանքները տրվում են կրկնվող թեմայի, ինչպես նաև մի քանի բովանդակային ամբողջություն կազմող քննական ծրագրային նյութերի ամփոփումից հետո,

գ. Բանավոր ստուգման, գործնական և գրավոր աշխատանքների գնահատականները լրացվում են դասամատյաններում:

44. Օրինակելի ուսումնական պլանների կառուցվածքը.

Հոսքային (խորացված) ուսուցման օրինակելի ուսումնական պլանները կազմված են ընդհանուր հանրակրթական, հոսքային և դպրոցական բաղադրիչներից.

ա. Ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչը ներառում է հանրակրթական ուսումնական առարկան(երը) և յուրաքանչյուր առարկայի համար նախատեսված շաբաթական ժամաքանակները՝ ըստ դասարանների: Ընդհանուր հանրակրթական առարկաները պարտադիր են տվյալ հոսքի (ենթահոսքի) համար,

բ. Հոսքային բաղադրիչով սահմանված ժամաքանակը տրամադրվում է խորացված ուսուցմամբ առարկաների դասավանդմանը, իսկ արհեստագործական հոսքում՝ մասնագիտական դասընթացներին: Հոսքային բաղադրիչներում ընդգրկված առարկաներն (դասընթացներն) ուղղված են սովորողի հետագա մասնագիտական կրթության հիմքերի ստեղծմանը և հանրակրթությունից մասնագիտական կրթության անցման շարունակականության ապահովմանը, իսկ արհեստագործական հոսքի պարագայում՝ նախնական մասնագիտական կրթության որևէ որակավորման ձեռքբերմանը,

գ. Դպրոցական բաղադրիչը հոսքային ուսուցման դեպքում ընդգրկում է հետագա մասնագիտական կրթության նախապատրաստմանն ուղղված ընտրովի առարկաներ, դասընթացներ և յուրաքանչյուր առարկայի (դասընթացի) համար ըստ դասարանների նախատեսված ժամաքանակները: Այս բաղադրիչը տնօրինում է դպրոցը՝ ղեկավարվելով Նախարարության կողմից հաստատված լրացուցիչ առարկայացանկով,

դ. Ավագ դպրոցը, օրինակելի ուսումնական պլանների հիման վրա, ընդհանուր հանրակրթական, հոսքային, դպրոցական բաղադրիչների տնօրինմամբ մշակում է յուրաքանչյուր հոսքի՝ տվյալ ուստարվա ենթահոսքերի ուսումնական պլանները: Ենթահոսքերի ուսումնական պլանները կազմելիս դպրոցն ընդհանուր հանրակրթական և հոսքային բաղադրիչներով նախատեսված ժամաքանակի բաշխումից հետո մնացած ժամաքանակը հատկացնում է դպրոցական բաղադրիչին,

ե. Ընդհանուր հանրակրթական, հոսքային և դպրոցական բաղադրիչները ֆինանսավորվում են պետական բյուջեից,

զ. 10-12-րդ դասարաններում դասարանի շաբաթական ուսումնական պարտադիր բեռնվածությունը բոլոր հոսքերում սահմանվում է 34 դասաժամ:

45. Դպրոցական բաղադրիչի տնօրինման կարգ.

1) Ընդհանուր հոսքում դպրոցական բաղադրիչի ժամաքանակը տրամադրվում է Նախարարության կողմից հաստատված լրացուցիչ առարկայացանկի, ինչպես նաև տվյալ դասարանի ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչի մեջ մտնող առարկաներին, իսկ հոսքային ուսուցմամբ դասարաններում՝ նաև հոսքային ուսուցման առարկաներին:

Ավագ դպրոցի խորացված ուսուցմամբ հոսքերի համար կարող են երաշխավորվել լրացուցիչ հետևյալ՝ «Գրաբար» (11-րդ դասարան), «Արևմտահայերեն» (10-11-րդ դասարաններ), «Գրականագիտություն» (գրականության տեսություն), «Արտասահմանյան գրականություն» (11-րդ դասարան), «Բանահյուսություն» (հին և միջնադարյան շրջան, 11-րդ դասարան), «Ճարտասանություն» (11-րդ դասարան), «Պետության և իրավունքի հիմունքներ» (11-րդ դասարան), «Հայկական հարցի պատմություն» (11-րդ դասարան), «Հնագիտություն» (11-րդ դասարան), «Ազգագրություն» (10-րդ դասարան), «Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն» (11-րդ դասարան), «Կրոնի պատմություն» (11-րդ դասարան), «Արվեստի պատմություն» (10-11-րդ դասարաններ), «Հայոց եկեղեցու պատմություն» (բնագիտամաթեմատիկական հոսք) (10-11-րդ դասարաններ), «Բարոյագիտություն» (11-րդ դասարան), «Տրամաբանության հիմունքներ» (11-րդ դասարան), «Թվային համակարգեր» (10-րդ դասարան), «Երկրաչափության հիմունքներ» (12-րդ դասարան), «Դիսկրետ մաթեմատիկայի տարրեր» (11-րդ դասարան), «Աստղագիտություն» (10-11-րդ դասարաններ), «Ռադիոէլեկտրոնիկա» (11-րդ դասարան), «Բնօգտագործման և բնապահպանության հիմունքներ» (10-11-րդ դասարաններ), «Կիրառական քիմիա» (11-րդ դասարան), «Գիտական ճանաչողության հիմունքներ» (11-րդ դասարան) «Բնական գիտությունները և մաթեմատիկան» (10-րդ դասարան) «Բնագիտական մտքի պատմություն» (11-րդ դասարան), «Երկրագիտություն» (ուսումնասիրվող օտար լեզվով), «Քերականություն և բառագիտություն» (ուսումնասիրվող օտար լեզվով), «Գրականություն» (ուսումնասիրվող օտար լեզվով), «Մասնագիտական կողմնորոշում» (10-11-րդ դասարաններ), առարկաների ուսուցումը՝ հաստատության կողմից դրանց առարկայական ծրագրերը սահմանված կարգով Նախարարություն հաստատման ներկայացվելու դեպքում.

2) Հաստատությունը կարող է ներդնել նաև նոր առարկաներ (դասընթացներ)՝ դրանց ծրագրերը սահմանված կարգով Նախարարությանը հաստատման ներկայացնելու դեպքում:

46. Օտար լեզվի ընտրության կարգ.

1) Ավագ դպրոցում դասավանդվում է առնվազն երկու օտար լեզու, որոնցից մեկը ռուսերենն է, մյուսը՝ անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն կամ որևէ այլ լեզու.

2) Երրորդ (հիմնական և մյուս օտար լեզվից բացի) օտար լեզու կարելի է դասավանդել հումանիտար հոսքում, ոչ ավելի, քան այդ հոսքում Հոսքային բաղադրիչ 1-ում «Օտար լեզու 1» առարկային տրամադրված ժամաքանակի չափով՝ Նախարարության կողմից համապատասխան ծրագրի և ուսումնական գրականության երաշխավորության հիման վրա.

3) Ավագ դպրոցը դասավանդվող օտար լեզուն կարող է փոխարինել այլ օտար լեզվով՝ Նախարարության որոշմամբ: Նախարարությունը քննարկում է Ավագ դպրոցի մանկավարժական խորհրդի առաջարկությունը օտար լեզվի փոխարինման վերաբերյալ և կայացնում համապատասխան որոշում.

4) Նոր հիմնադրված Ավագ դպրոցում դասավանդվող երկրորդ օտար լեզուն, հաստատության մանկավարժական խորհրդի առաջարկությամբ, որոշում է Նախարարությունը:

47. Սույն օրինակելի ուսումնական պլանի ենթահավելվածի աղյուսակների պարզաբանումներ.

1) Ենթահավելվածի Աղյուսակ 2-ում՝

ա. «[1]» նշագրումը նշանակում է, որ խորացված ուսուցման առարկաներ սովորողն ընտրում է բերված ցանկից մինչև չորս առարկա,

բ. «[2]» նշագրումը նշանակում է, որ բնագիտական առարկաներ են համարվում «Ֆիզիկան», «Քիմիան», «Կենսաբանությունը» և «Աշխարհագրությունը»,

գ. Օտար լեզու - 1 ընտրելու դեպքում սովորողը չի ուսումնասիրում «Օտար լեզու - 2» առարկան, «Ռուսաց լեզու» առարկան ուսումնասիրում է ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչով սահմանված ժամաքանակով: «Օտար լեզու - 1» և «Ռուսաց լեզու - 1» ընտրելու դեպքում սովորողը չի ուսումնասիրում «Օտար լեզու - 2» և «Ռուսաց լեզու - 2» առարկաները.

2) Սովորողը խորացված ուսուցմամբ առարկայացանկից (հոսքային բաղադրիչ) ընտրում է որոշակի թվով առարկաներ (տե՛ս 46-րդ կետի 1-ին ենթակետի ա. պարբերության պարզաբանումը): Այդ դեպքում սովորողը չի ուսումնասիրում ուսպլանի ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչում ընդգրկված միևնույն առարկաները.

3) Հումանիտար հոսքի որևէ ենթահոսքի առարկաների՝ հոսքային և ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչներով սահմանված ժամաքանակի բաշխումից հետո մնացած ժամաքանակը տնօրինվում է սույն հավելվածի 2-րդ մասի 18-րդ կետի համաձայն.

4) Ավագ դպրոցի հումանիտար հոսքի ուսումնական պլանով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 2).

ա. 10-րդ դասարանում բնագիտական առարկաներից մեկն ուսումնասիրվում է հարակից առարկաների ծրագրով (շաբաթական 2 ժամ), իսկ մնացած երեք բնագիտական առարկաները, համապատասխանաբար, այդ առարկաների՝ հումանիտար հոսքի ծրագրերով,

բ. 11-րդ դասարանում հումանիտար հոսքի ենթահոսքերից յուրաքանչյուրի սովորողներն ընտրում են չորս բնագիտական առարկաներից երկուսը, ընդ որում՝ այդ առարկաներից մեկն ուսումնասիրվում է բնագիտական հոսքի հարակից առարկաներ,ի, իսկ մյուսը՝ հումանիտար հոսքի ծրագրով,

գ. 12-րդ դասարանում բնագիտական առարկաներից սովորողների ուսուցումը շարունակվում է 11-րդ դասարանում նրանց ընտրած բնագիտական հոսքի հարակից առարկայի ծրագրով,

դ. 11-րդ դասարանում դպրոցական բաղադրիչում ձևավորված ժամաքանակից 0.5 ժամ կարող է հատկացվել «Հասարակագիտություն» առարկային՝ հանրակրթական դպրոցի ընդհանուր հոսքի համար նախատեսված ծրագրով ուսուցում կազմակերպելու նպատակով (տե՛ս Աղյուսակ 1).

5) Ենթահավելվածի Աղյուսակ 3-ում՝

ա. «[1]» նշագրումը նշանակում է, որ խորացված ուսուցման առարկաներ սովորողն ընտրում է բերված ցանկից մինչև երեք առարկա,

բ. «[2]» նշագրումը նշանակում է, որ բնագիտական առարկաներ են համարվում «Ֆիզիկան», «Քիմիան», «Կենսաբանությունը» և «Աշխարհագրությունը»,

գ. «[3]» նշագրումը նշանակում է, որ «Օտար լեզու1» ընտրելու դեպքում սովորողը չի ուսումնասիրում «Օտար լեզու 2» առարկան, «Ռուսաց լեզու» առարկան ուսումնասիրում է ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչով սահմանված ժամաքանակով.

6) Ավագ դպրոցի բնագիտամաթեմատիկական հոսքի ուսումնական պլանով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 3)՝

ա. սովորողը խորացված ուսուցմամբ առարկայացանկից (հոսքային բաղադրիչ) առարկա(ներ) ընտրելու դեպքում չի ուսումնասիրում ուսպլանի ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչում ընդգրկված միևնույն առարկան(երը),

բ. բնագիտամաթեմատիկական հոսքի որևէ ենթահոսքի առարկաների՝ հոսքային և ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչներով սահմանված ժամաքանակի բաշխումից հետո մնացած ժամաքանակը տնօրինվում է սույն հավելվածի 4-րդ մասի 44-րդ կետի համաձայն,

գ. եթե սովորողը խորացված ուսուցմամբ ընտրում է մեկ բնագիտական առարկա, ապա 10-րդ դասարանում ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչում ընդգրկված մնացած երեք բնագիտական առարկաներից մեկը՝ շաբաթական 2 ժամով, ուսումնասիրում է բնագիտական հոսքի հարակից («Աշխարհագրություն» առարկայի դեպքում՝ ընդհանուր) առարկայական ծրագրերով, իսկ մյուս երկու բնագիտական առարկաները՝ այդ առարկաների՝ հումանիտար հոսքի ծրագրերով: 11-րդ դասարաններում մեկ բնագիտական առարկայի խորացված ուսուցումը շարունակելու դեպքում մնացած երկու բնագիտական առարկաներից մեկն ուսումնասիրում է այդ առարկայի՝ բնագիտական հոսքի հարակից առարկայական ծրագրով, իսկ մյուսը՝ այդ առարկայի՝ հումանիտար հոսքի ծրագրով. 12-րդ դասարանում մեկ բնագիտական առարկայի խորացված ուսուցումը շարունակելու դեպքում սովորողը կարող է շարունակել ևս մեկ բնագիտական առարկայի ուսումնասիրությունը հարակից առարկայական ծրագրով,

դ. եթե սովորողը խորացված ուսուցմամբ ընտրում է երկու բնագիտական առարկա, ապա ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչում ընդգրկված բնագիտական առարկաներից մյուս երկուսը 10-րդ դասարանում ուսումնասիրում է այդ առարկաների՝ հումանիտար հոսքի ծրագրերով. 11-րդ դասարաններում երկու բնագիտական առարկաների խորացված ուսուցումը շարունակելու դեպքում մնացած մեկ բնագիտական առարկան ուսումնասիրում է այդ առարկայի՝ հումանիտար հոսքի ծրագրով. 12-րդ դասարանում սովորողը շարունակում է խորացված ուսուցմամբ երկու բնագիտական առարկաների ուսումնասիրությունը,

ե. եթե սովորողը չի ընտրում խորացված ուսուցմամբ որևէ բնագիտական առարկա, ապա 10-րդ դասարանում բնագիտական առարկաներից մեկն ուսումնասիրում է այդ առարկային հարակից առարկայական ծրագրով (10-րդ դասարանում՝ շաբաթական 2 ժամ), իսկ մնացած երեք բնագիտական առարկաները, համապատասխանաբար, այդ առարկաների՝ հումանիտար հոսքի ծրագրերով. 11-րդ դասարանում բնագիտական առարկաներից մեկը սովորողն ուսումնասիրում է բնագիտական հոսքի հարակից առարկայական ծրագրով, իսկ մյուսը՝ այդ առարկաների՝ հումանիտար հոսքի ծրագրով. 12-րդ դասարանում սովորողը շարունակում է ուսումնասիրել 11-րդ դասարանում բնագիտական հոսքի հարակից առարկայական ծրագրով ուսումնասիրած առարկան,

զ. եթե սովորողը խորացված ուսուցմամբ առարկայացանկից (հոսքային բաղադրիչ) ընտրում է այն առարկաները, որոնց ուսուցման համար ուսպլանի ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչով նույնպես նախատեսված է որոշակի ժամաքանակ, ապա այդ ժամաքանակը տրվում է ուսպլանի դպրոցական բաղադրիչին (բացառությամբ՝ ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչում «Մաթեմատիկա» առարկայի ժամաքանակի, քանի որ այդ ժամաքանակը ներառված է «Մաթեմատիկա 1» առարկային հատկացված ժամաքանակում)՝ պահպանելով տվյալ դասարանի համար ուսպլանով սահմանված շաբաթական ժամաքանակը,

է. 11-12-րդ դասարաններում «Հասարակագիտություն» առարկան ուսումնասիրվում է հանրակրթական դպրոցի հումանիտար և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի համար նախատեսված ծրագրով,

ը. Եթե սովորողը 12-րդ դասարանում չի ուսումնասիրում «Օտար լեզու-1» առարկան, ապա ուսումնասիրում է ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչում ընդգրկված «Օտար լեզու-2» և «Ռուսաց լեզու» առարկաները՝ ըստ համապատասխան ծրագրերի,

թ. «Համաշխարհային պատմություն» առարկան Ավագ դպրոցի մանկավարժական խորհրդի որոշմամբ կարող է ընդգրկվել ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչի առարկայացանկում և ուսումնասիրվել առարկայի՝ ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի համար երաշխավորված ծրագրով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 3).

7) Ենթահավելվածի Աղյուսակ 4-ում՝

ա. «[1]» նշագրումը նշանակում է, որ մասնագիտական դասընթացներ (առարկաներ) են համարվում դպրոցի կողմից իրականացվող նախամասնագիտական ուսումնական ծրագրերը,

բ. «[2]» նշագրումը նշանակում է, որ բնագիտական առարկաներ են համարվում «Ֆիզիկան», «Քիմիան», «Կենսաբանությունը» և «Աշխարհագրությունը».

ՈՒՍՊԼԱՆ

8) Ավագ դպրոցի արհեստագործական հոսքի ուսումնական պլանով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 4)՝

ա. 10-րդ դասարանում բնագիտական առարկաներից մեկն ուսումնասիրվում է բնագիտական հոսքի՝ հարակից առարկաների ծրագրերով (շաբաթական 2 ժամ), իսկ մնացած երեք բնագիտական առարկաները, համապատասխանաբար, այդ առարկաների՝ հումանիտար հոսքի համար նախատեսված ծրագրերով,

բ. 11-րդ դասարանում սովորողներն ընտրում են չորս բնագիտական առարկաներից երկուսը, ընդ որում՝ այդ առարկաներից մեկն ուսումնասիրվում է բնագիտական հոսքի՝ հարակից առարկաների ծրագրով, իսկ մյուսը՝ հումանիտար հոսքի համար նախատեսված ծրագրով,

գ. 12-րդ դասարանում բնագիտական առարկաներից սովորողների ուսուցումը շարունակվում է 11-րդ դասարանում՝ նրանց ընտրած բնագիտական հոսքի հարակից առարկայի ծրագրով,

դ. մասնագիտական դասընթացների ժամաքանակը ներառում է նաև պրակտիկ ուսուցման ժամեր. ուսպլանի 12-րդ դասարանի երկրորդ կիսամյակի ժամաքանակը Յաստատության մանկավարժական խորհրդի որոշմամբ հատկացվում է ուսումնական պրակտիկայի կազմակերպմանը և պետական ավարտական քննական առարկաների կրկնությանը,

ե. «Յամաշխարհային պատմություն» առարկան դպրոցի մանկավարժական խորհրդի որոշմամբ կարող է ընդգրկվել ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչի առարկայացանկում և ուսումնասիրվել առարկայի՝ ընդհանուր և բնագիտամաթեմատիկական հոսքերի համար երաշխավորված ծրագրով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 4).

9) Ռուսերենով ուսուցմամբ միջնակարգ հանրակրթական դպրոցի (դասարանի) ուսումնական պլանով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 6).

ա. ռուսերենով ուսուցմամբ դպրոցում (դասարանում) «Մայրենի» առարկայի դասաժամերը 1-ին դասարանի 1-ին կիսամյակում հատկացվում են բանավոր խոսքի զարգացմանը, 2-րդ կիսամյակում՝ տառուսուցմանը,

10) տնային և հիվանդանոցային պայմաններում երկարատև բուժվող երեխաների անհատական ուսուցման ուսումնական պլանով (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 7)՝

ա. ռուսերենով ուսուցման դեպքում ռուսաց լեզվին տրվում են հայերենի համար հատկացված դասաժամերը՝ ապահովելով նույն ժամաքանակի սահմաններում նաև ռուս գրականության ուսուցումը, իսկ ռուսերենի համար նախատեսված ժամաքանակը տրվում է հայոց լեզվի ուսուցմանը,

բ. տնային պայմաններում ուսուցում կազմակերպվում է բնակավայրը սպասարկող բուժհիմնարկի փաստաթղթերի հիման վրա (եթե բուժման ընթացքը տնային պայմաններում շարունակվելու է մեկ ամսից ավելի)՝ լիազոր մարմնի թույլտվությամբ,

գ. տնային պայմաններում ուսուցման կազմակերպումն իրականացնում է այն ուսումնական հաստատությունը, որտեղ հաշվառված է սովորողը,

դ. տնային պայմաններում ուսուցում կազմակերպող ուսուցիչները վճարվում են դրույքաչափով, եթե ուսուցումը նախատեսվում է ամբողջ ուստարվա համար, մնացած դեպքերում՝ ժամավճարով,

ե. հիվանդանոցներում երկարատև բուժվող երեխաների ուսուցումը կազմակերպվում է՝ ըստ դասարանների՝ նույն կարգի պահպանմամբ, տվյալ բուժհաստատությունը սպասարկող ուսումնական հաստատության կողմից (տե՛ս ենթահավելվածի Աղյուսակ 7):

Ենթահավելված
2014 թվականի հունիսի 10-ի
N 120 - Ն հրամանով հաստատված
օրինակելի ուսումնական պլաններ

Աղյուսակ 1

ՅԱՍՏԱՏՈՒԹՅԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

Ուսումնական առարկաներ	Շաբաթական ժամերի քանակը											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Մայրենի	7	8	8	8	7	6	–	–	–	–	–	–
Հայոց լեզու	–	–	–	–	–	–	3	2	2	2	2	2
Գրականություն	–	–	–	–	–	–	2	3	3	–	–	–
Հայ գրականություն	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3	3
Ռուսաց լեզու	–	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Օտար լեզու	–	–	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Մաթեմատիկա	4	4	4	4	5	5	–	–	–	–	–	–
Երաժշտություն	2	1	1	1	1	0.5	0.5	–	–	–	–	–
Կերպարվեստ	2	1	1	1	1	0.5	0.5	–	–	–	–	–
Ես և շրջակա աշխարհը	–	1	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Հայրենագիտություն	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
Բնագիտություն	–	–	–	–	2	2	–	–	–	–	–	–
Աշխարհագրություն	–	–	–	–	–	1	1	2	–	2	1	1
Հայաստանի աշխարհագրություն	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–
Հայոց պատմություն	–	–	–	–	–	1.5	1.5	1.5	1.5	2	2	2
Համաշխարհային պատմություն	–	–	–	–	–	1	1	1	1	2	1	1
Հայոց եկեղեցու պատմություն	–	–	–	–	1	1	1	1	1	1	1	–
Հասարակագիտություն	–	–	–	–	–	–	–	1	1	2	2	2
Հանրահաշիվ	–	–	–	–	–	–	3	3	3	2.5	2.5	2.5
Երկրաչափություն	–	–	–	–	–	–	2	2	2	1.5	1.5	1.5
Ինֆորմատիկա	–	–	–	–	–	1	1	1	1	1	1	1
Ֆիզիկա	–	–	–	–	–	–	2	2	2	3	3	3
Քիմիա	–	–	–	–	–	–	1	2	2	2	2	1
Կենսաբանություն	–	–	–	–	–	–	2	2	2	2	2	2
Տեխնոլոգիա	2	2	1	1	1	1	2	–	–	–	–	–
ՆԶՊ և անվտ. կենսագործ.	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	1	–
Ֆիզկուլտուրա	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1.5
Շախմատ	–	2	2	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Դպրոցական բաղադրիչ	–	1	2	2	2	2.5	2.5	2.5	2.5	–	2	6.5
Ընդամենը	20	24	26	28	29	31	34	35	35	34	34	34

Աղյուսակ 2

ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑԻ ՅՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ՅՈՍՔԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ X-XII ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

Առարկայախումբ	Առարկա	Շաբաթական ժամերի քանակը		
		X	XI	XII
	Հոսքային բաղադրիչ			
Խորացված ուսուցմամբ առարկաներ [1]	Հայոց լեզու-1	2	2	3
	Հայ գրականություն-1	3	4	5
	Հայոց պատմություն-1	3	5	8
	Համաշխ. պատմություն-1	3	5	8
	Օտար լեզու-1	3	5	8
	Ռուսաց լեզու-1	3	3	3
	Ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչ			
Ընդհանուր հանրակրթական առարկաներ	Հայոց լեզու	2	2	2
	Հայ գրականություն	2	3	3
	Հայոց պատմություն	2	2	2
	Համաշխ. պատմություն	2	1	1
	Հասարակագիտություն	2	1.5	1
	Օտար լեզու-2	2	2	2
	Ռուսաց լեզու-2	2	2	2
	Հայոց եկեղեցու պատմություն	1	1	–
	Մաթեմատիկա (հանրահաշիվ և մաթ. անալիզի տարրեր, երկրաչափություն)	3	3	3
	Բնագիտական առարկա [2]	2	1	1
	Բնագիտական առարկա [2]	1	1	–
	Բնագիտական առարկա [2]	1	–	–
	Բնագիտական առարկա [2]	1	–	–
	Ինֆորմատիկա	1	1	–
	Ֆիզկուլտուրա	3	3	1.5
	ՆԶՊ և անվտ. կենսագործ.	1	1	–
	Դպրոցական բաղադրիչ	–	–	–
Ընդամենը		34	34	34

Աղյուսակ 3

ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑԻ ԲՆԱԳԻՏԱՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ՅՈՍՔԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ X-XII ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

Առարկայախումբ	Առարկա	Շաբաթական ժամերի քանակը		
		X	XI	XII
	Հոսքային բաղադրիչ			
Խորացված ուսուցմամբ առարկաներ [1]	Մաթեմատիկա (Հանրահաշիվ և մաթ. անալիզի տարրեր, Երկրաչափություն) -1	7	8	8
	Ֆիզիկա – 1	4	5	8
	Քիմիա – 1	4	5	8
	Կենսաբանություն -1	4	5	8
	Աշխարհագրություն -1	3	5	8
	Օտար լեզու -1[3]	3	5	8
	Ընդհանուր հանրակրթական բաղադրիչ			
Ընդհանուր հանրակրթական առարկաներ	Հայոց լեզու	2	2	2
	Հայ գրականություն	2	2	2
	Հայոց պատմություն	2	2	2
	Հասարակագիտություն	2	1,5	1
	Մաթեմատիկա (Հանրահաշիվ և մաթ. անալիզի տարրեր, Երկրաչափություն)	5	5	5
	Բնագիտական առարկա [2]	2	1	1
	Բնագիտական առարկա [2]	1	1	–
	Բնագիտական առարկա [2]	1	1	–
	Բնագիտական առարկա [2]	1	–	–
	Ինֆորմատիկա	1	2	1
	Օտար լեզու-2	2	2	2
	Ռուսաց լեզու	1	1	1
	Ֆիզկուլտուրա	3	3	1.5
	ՆԶՊ և անվտ. կենսագործ.	1	1	–
	Դպրոցական բաղադրիչ	–	–	–
Ընդամենը		34	34	34

ՈՒՍՊԼԱՆ

Աղյուսակ 4

ԱՎԱԳ ԴՊՐՈՑԻ ԱՐՀԵՍՏԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀՈՍՔԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ X-XII ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ

Առարկաները	Առարկա	Շաբաթական ժամերի քանակը		
		X	XI	XII
	Հոգեբանական բաղադրիչ			
Մասնագիտական դասընթացներ [1]		9	13	16.5
	Մեթոդաբանական բաղադրիչ			
Ընդհանուր հանրակրթական առարկաներ	Հայոց լեզու	2	2	2
	Հայ գրականություն	2	2	2
	Հայոց պատմություն	2	2	2
	Օտար լեզու-1	2	2	2
	Ռուսաց լեզու	2	2	2
	Հասարակագիտություն	2	1	1
	Մաթեմատիկա (Հանրահաշիվ և մաթ. անալիզի տարրեր, Երկրաչափություն)	3	3	3
	Բնագիտական առարկա [2]	2	1	1
	Բնագիտական առարկա [2]	1	1	–
	Բնագիտական առարկա [2]	1	–	–
	Բնագիտական առարկա [2]	1	–	–
	Ինֆորմատիկա և ՏՀՏ	1	1	1
	Ֆիզկուլտուրա	3	3	1.5
	ՆԶՊ և անվտ. կենսագործ.	1	1	–
	Դպրոցական բաղադրիչ	–	–	–
Ընդամենը		34	34	34

Աղյուսակ 5

ՌՈՒՍԵՐԵՆԻ ԽՈՐԱՑՎԱԾ ՈՒՍՈՒՑՄԱՄԲ I-IX ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

Ուսումնական առարկաներ	Շաբաթական ժամերի քանակը								
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Մայրենի	7	8	8	8	7	6	–	–	–
Հայոց լեզու	–	–	–	–	–	–	3	2	2
Գրականություն	–	–	–	–	–	–	2	3	3
Ռուսաց լեզու	–	3	4	4	4	4	4	4	4
Օտար լեզու	–	–	2	2	2	2	2	2	2
Մաթեմատիկա	4	4	4	4	5	5	–	–	–
Երաժշտություն	2	1	1	1	1	0.5	0.5	–	–
Կերպարվեստ	2	1	1	1	1	0.5	0.5	–	–
Ես և շրջակա աշխարհը	–	1	1	2	–	–	–	–	–
Բնագիտություն	–	–	–	–	2	2	–	–	–
Աշխարհագրություն	–	–	–	–	–	1	1	2	–
Հայաստանի աշխարհագրություն	–	–	–	–	–	–	–	–	2
Համաշխարհային պատմություն	–	–	–	–	–	1	1	1	1
Հայոց պատմություն	–	–	–	–	–	1.5	1.5	1.5	1.5
Հայոց եկեղեցու պատմություն	–	–	–	–	1	1	1	1	1
Հայրենագիտություն	–	–	–	–	1	–	–	–	–
Հասարակագիտություն	–	–	–	–	–	–	–	1	1
Հանրահաշիվ	–	–	–	–	–	–	3	3	3
Երկրաչափություն	–	–	–	–	–	–	2	2	2
Ինֆորմատիկա	–	–	–	–	–	1	1	1	1
Ֆիզիկա	–	–	–	–	–	–	2	2	2
Քիմիա	–	–	–	–	–	–	1	2	2
Կենսաբանություն	–	–	–	–	–	–	2	2	2
Տեխնոլոգիա	2	2	1	1	1	1	2	–	–
ՆԶՊ և անվտ. կենսագործ.	–	–	–	–	–	–	–	1	1
Ֆիզկուլտուրա	3	2	2	2	3	3	3	3	3
Նախնատ	–	2	2	2	–	–	–	–	–
Դպրոցական բաղադրիչ	–	–	–	1	1	1.5	1.5	1.5	1.5
Ընդամենը	20	24	26	28	29	31	34	35	35

Աղյուսակ 6

ՌՈՒՍԵՐԵՆԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՄԲ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ՀԱՆՐԱԿՐԹԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ (ԴԱՍԱՐԱՆԻ) ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

Ուսումնական առարկաներ	Շաբաթական ժամերի քանակը											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ռուսաց լեզու	4	8	6	8	6	3	3	3	2.5	3	3	3
Ռուս գրականություն	-	-	-	-	-	2	2	2	2	3	3	3
Մայրենի	3	3	5	4	6	5	-	-	-	-	-	-
Հայոց լեզու	-	-	-	-	-	-	3	2	2	2	2	2
Գրականություն	-	-	-	-	-	-	2	3	3	-	-	-
Հայ գրականություն	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	2
Օտար լեզու	-	-	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Մաթեմատիկա	4	4	5	4	5	5	-	-	-	-	-	-
Հանրահաշիվ	-	-	-	-	-	-	3	3	3	2.5	2.5	2.5
Երկրաչափություն	-	-	-	-	-	-	2	2	2	1.5	1.5	1.5
Ես և շրջակա աշխարհը	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Բնագիտություն	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Երաժշտություն	2	1	1	1	1	0.5	0.5	-	-	-	-	-
Կերպարվեստ	2	1	1	1	1	0.5	0.5	-	-	-	-	-
Տեխնոլոգիա	2	1	1	1	1	1	2	-	-	-	-	-
Հայաստանի աշխարհագրություն	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Աշխարհագրություն	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1.5	1	1
Հայրենագիտություն	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Հայոց պատմություն	-	-	-	-	-	1.5	1.5	1.5	1.5	2	2	2
Համաշխարհային պատմ.	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1.5	1	1
Հայոց եկեղեցու պատմություն	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-
Հասարակագիտություն	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1.5	2
Ֆիզիկա	-	-	-	-	-	-	2	2	2	3	3	3
Քիմիա	-	-	-	-	-	-	1	2	2	2	2	1
Կենսաբանություն	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	2	2
Ինֆորմատիկա	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1
ՆԶՊ և անվտ. կենսագործ.	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-
Ֆիզկուլտուրա	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	1.5
Նախնատ	-	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Դպրոցական բաղադրիչ	-	1	-	1	-	1.5	0.5	0.5	1	-	0.5	3.5
Ընդամենը	20	24	26	28	29	31	34	35	35	34	34	34

Աղյուսակ 7

ՏՆԱՅԻՆ ԵՎ ՀԻՎԱՆԴԱՆՈՑԱՅԻՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ ԵՐԿԱՐԱՏԵՎ ԲՈՒԺՎՈՂ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՊԼԱՆ

Ուսումնական առարկաներ	Շաբաթական ժամերի քանակը											
	Տարրական դպրոց				Միջին դպրոց					Ավագ դպրոց		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Մայրենի	5	4.5	4.5	4.5	4.5	4	–	–	–	–	–	–
Հայոց լեզու և գրակ.	–	–	–	–	–	–	3.5	2.5	3	2.5	2	2
Ռուսաց լեզու	–	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Օտար լեզու	–	–	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ես և շրջակա աշխարհը	–	0.5	0.5	0.5	–	–	–	–	–	–	–	–
Մաթեմատիկա	2	3	2	2	2	2	2	3	2.5	2.5	2	2
Հայոց պատմություն	–	–	–	–	–	0.5	1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Համաշխարհային պատմ.	–	–	–	–	–	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Հասարակագիտություն	–	–	–	–	–	–	–	0,5	0,5	0.5	0.5	0.5
Ֆիզիկա	–	–	–	–	–	–	0.5	0.5	0.5	1	1	1
Քիմիա	–	–	–	–	–	–	0.5	0,5	0.5	0.5	0.5	0.5
Բնագիտություն	–	–	–	–	0.5	0.5	–	–	–	–	–	–
Կենսաբանություն	–	–	–	–	–	–	0.5	0,5	0.5	0.5	0.5	0.5
Աշխարհագրություն	–	–	–	–	–	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
Ընդամենը	7	9	9	9	9	10	11	11	11	11	10	10

ԼՈՒԾՈՒՄ

ՀԱՆՐԱՀԱՇԻՎ 9-ՐԴ ԴԱՍԱՐԱՆ

Ստորև տրված է մի քանի խնդիրների լուծում, որոնք կարող են օգնություն հանդիսանալ 9-րդ դասարանում սովորող աշակերտների համար:

1) 302.Լ.Ն.Տոլստոյի խնդիրը: 100 ռ-ով գնեցին 100 անասուն՝ հորթը կես ռուբլով, կովը՝ 3 ռ-ով, ցուլը՝ 10: Քանի՞ հորթ, կով և ցուլ գնեցին:

Լուծում

Ներմուծենք անհայտներ: Հորթերի թիվը նշանակենք x-ով, կովերի թիվը՝ y-ով, ցլերի թիվը՝ z-ով: Ըստ առաջին պայմանի բոլորի գումարը պետք է լինի՝ $x+y+z=100$, իսկ երկրորդ պայմանի համաձայն՝ $0.5x+3y+10z=100$: Դիտարկենք հետևյալ համակարգը՝

$$\begin{cases} x+y+z=100 \\ 0.5x+3y+10z=100 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x+y+z=100 \\ x+6y+20z=200 \end{cases}$$

համակարգի երկրորդ հավասարումից հանենք առաջինը, կստացվի՝ $5y+19z=100$, որտեղից դժվար չէ նկատել, որ $z=5$, իսկ $y=1$, իսկ $x=100-1-5=94$: Ուստի հորթերի թիվը 94, կովերի թիվը՝1, ցլերի թիվը՝5:

2) 387. Ի.Նյուտոնի (1643-1727) խնդիրներից

ա) Տրված են երկրաչափական պրոգրեսիայի չորս՝ իրար հաջորդող անդամներ: Երկու ծայրանդամների գումարը 13 է, իսկ երկու միջին անդամների գումարը՝ 4: Գտեք այդ թվերը:

Լուծում

Դիցուք երկրաչափական պրոգրեսիայի չորս անդամներն են՝ $b_1, b_1q, b_1q^2, b_1q^3$: Ըստ խնդրի պայմանի կունենանք

$$\begin{cases} b_1+b_1q^3=13 \\ b_1q+b_1q^2=4 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} b_1(1+q)(1-q+q^2)=13 \\ b_1q(1+q)=4 \end{cases} \Rightarrow \frac{1-q+q^2}{q}=\frac{13}{4}: 4-4q+4q^2=13q, 4q^2-17q+4=0:$$

$$q_{1,2}=\frac{17\pm\sqrt{289-4\cdot4\cdot4}}{2\cdot4}=\frac{17\pm15}{8},\ q_1=\frac{1}{4}, q_2=4:$$

Եթե $q_1=\frac{1}{4}$, ապա $b_1=\frac{64}{5}$ կամ եթե $q_2=4$, ապա $b_1=\frac{1}{5}$:

Ուստի երկրաչափական պրոգրեսիայի չորս անդամները կլինեն՝ $\frac{64}{5}, \frac{16}{5}, \frac{4}{5}, \frac{1}{5}$ կամ $\frac{1}{5}, \frac{4}{5}, \frac{16}{5}, \frac{64}{5}$:

բ) Տրված են երկրաչափական պրոգրեսիայի երեք հաջորդական անդամներ, որոնց գումարը 19 է, իսկ քառակուսիների գումարը՝ 133: Գտեք այդ թվերը:

Լուծում

Դիցուք երկրաչափական պրոգրեսիայի երեք անդամներն են՝ b_1, b_1q, b_1q^2: Ըստ խնդրի պայմանի կունենանք

$$\begin{cases} b_1+b_1q+b_1q^2=19 \\ b_1^2+b_1^2q^2+b_1^2q^4=133 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} b_1(1+q+q^2)=19 \\ b_1^2(1+q^2+q^4)=133 \end{cases}$$

համակարգի առաջին հավասարումից գտնենք b_1-ը՝ $b_1=\frac{19}{1+q+q^2}$, երկրորդ հավասարումը բաժանենք առաջինի վրա, կստացվի

$$7=\frac{b_1(1+q^2+q^4)}{1+q+q^2} \to 7=\frac{1+q^2+q^4}{1+q+q^2}\cdot\frac{19}{1+q+q^2} \to 7(1+q^2+q^4+2q(1+q+q^2))=19(1+q^2+q^4)$$

$7q(1+q+q^2)=6(1+q^2+q^4)$, տեղադրենք b_1-ի արժեքը՝

$$7q\cdot\frac{19}{b_1}=6\cdot\frac{133}{b_1^2} \Rightarrow b_1q=6, b_1=\frac{6}{q} \Rightarrow \frac{6}{q}(1+q+q^2)=19 \Rightarrow 6q^2-13q+6=0, q=\frac{13+\sqrt{169-4\cdot6\cdot6}}{2\cdot6}=\frac{13\pm5}{12}$$

$$q_1=\frac{2}{3}, q_2=\frac{3}{2}: b_1=\frac{6}{\frac{2}{3}}=9, b_2=\frac{6}{\frac{3}{2}}=4:$$

Երկրաչափական պրոգրեսիայի անդամներն են 9,6,4 և 4,6,9:

3) 402. Տրված է α մեծությամբ սուր անկյուն: Նրա կողմերից մեկի վրա գագաթից l հեռավորության վրա նշված է A_1 կետը: Այդ կետից անկյան մյուս կողմին տարված է A_1A_2 ուղղահայաց, այնուհետև A_2 կետից տարված է առաջին կողմին ուղղահայաց և այլն: Ստացվեց անվերջ թվով օղակներով (կողմերով) բեկյալ: Հաշվեք դրա երկարությունը, եթե

ա) $l=1$ մ, $\alpha=45^\circ$,

բ) $l=1$ մ, $\alpha=30^\circ$,

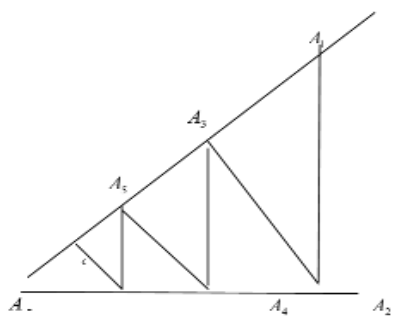

Լուծում

ա) Քանի որ $\alpha=45^\circ=\angle A$, ապա ΔAA_1A_2-ից $A_1A_2=AA_2$, $A_1A_2=l\sin\alpha=\frac{\sqrt{2}}{2}$, $A_2A_3=\frac{1}{2}l=\frac{1}{2}$, քանի որ ΔAA_1A_2-ն հավասարասրուն է: Ընդունենք A_1A_2-ը անվերջ նվազող երկրաչափական պրոգրեսիայի առաջին անդամն է, իսկ A_2A_3-ը՝ երկրորդ անդամը, $q=\frac{A_2A_3}{A_1A_2}=\frac{\frac{1}{2}}{\frac{\sqrt{2}}{2}}=\frac{1}{\sqrt{2}}$: Համաձայն անվերջ նվազող երկրաչափական պրոգրեսիայի գումարի բանաձևի՝ $S=\frac{b_1}{1-q}=\frac{\frac{\sqrt{2}}{2}}{1-\frac{1}{\sqrt{2}}}=\frac{1}{\sqrt{2}-1}=\sqrt{2}+1$:

4) 607. ա) Ավտոմեքենան որոշ ժամանակ գնում էր a կմ/ժ արագությամբ, այնուհետև նույնքան ժամանակ՝ b կմ/ժ արագությամբ: a-ով և b-ով արտահայտեք մեքենայի միջին արագությունն ամբողջ ճանապարհի վրա (նշանակեք այն v_1-ով):

բ) Ավտոմեքենան որոշ ճանապարհ անցավ a կմ/ժ արագությամբ, այնուհետև նույնքան ճանապարհ՝ b կմ/ժ արագությամբ: a-ով և b-ով արտահայտեք մեքենայի միջին արագությունն ամբողջ ճանապարհի վրա (նշանակեք այն v_2-ով):

գ) Համեմատեք v_1-ը և v_2-ը (տես ա) և բ) խնդիրները):

դ) a և b դրական թվերի համար $A=\frac{a+b}{2}$ թիվն անվանում են միջին թվաբանական, $G=\sqrt{ab}$ թիվը՝ միջին երկրաչափական, միջին հարմոնիկ այն H թիվը, որի համար $\frac{1}{H}=\frac{\frac{1}{a}+\frac{1}{b}}{2}$, որտեղից $H=\frac{2ab}{a+b}$: Ապացուցեք, որ ճիշտ է $H\le G\le A$ անհավասարությունը:

Լուծում

Համաձայն ֆիզիկայում մարմնի միջին արագությունն ամբողջ ճանապարհի վրա սահմանման, կունենանք

$v=\frac{s}{t}=\frac{s_1+s_2+\ldots+s_n}{t_1+t_2+\ldots+t_n}$, բայց $s_1=v_1t_0, s_2=v_2t_0, \ldots, s_n=v_nt_0$: Հետևաբար

$v=\frac{v_1t_0+v_2t_0+\ldots+v_nt_0}{t_1+t_2+\ldots+t_n}=\frac{(v_1+v_2+\ldots+v_n)t_0}{nt_0}=\frac{v_1+v_2+\ldots+v_n}{n}$, իսկ քանի որ մեր խնդրում

$n=2$, ապա $v_1=\frac{a+b}{2}$ կմ/ժ:

բ) Համաձայն ֆիզիկայում միջին ճանապարհային արագության սահմանման, կունենանք $v=\frac{s_1+s_2+\ldots+s_n}{t_1+t_2+\ldots+t_n}=\frac{ns_0}{\frac{s_0}{v_1}+\frac{s_0}{v_2}+\ldots+\frac{s_0}{v_n}}=\frac{n_0}{\frac{1}{v_1}+\frac{1}{v_2}+\ldots+\frac{1}{v_n}}$, կամ

$\frac{1}{v}=\frac{1}{n}(\frac{1}{v_1}+\frac{1}{v_2}+\ldots+\frac{1}{v_n})$, այսինքն հաշվվում է միջին հարմոնիկով, իսկ քանի որ մեր խնդրում $n=2$, ապա $\frac{1}{v_2}=\frac{1}{2}(\frac{1}{a}+\frac{1}{b})=\frac{a+b}{2ab}$, կամ $v_2=\frac{2ab}{a+b}$ (կմ/ժ):

գ) $v_1\ge v_2, \frac{a+b}{2}\ge\frac{2ab}{a+b} \Rightarrow (a+b)^2\ge4ab \Rightarrow (a-b)^2\ge0$:

դ) ապացուցելու համար օգտվում ենք հայտնի ճշմարիտ անհավասարությունից՝ $(a-b)^2\ge0$: Նախ ապացուցենք $H\le G$, տեղադրենք համապատասխան արժեքները:

$\frac{2ab}{a+b}\le\sqrt{ab} \Rightarrow 4a^2b^2\le(a+b)^2ab \Rightarrow (a+b)^2\ge4ab \Rightarrow (a-b)^2\ge0$: Այժմ ապացուցենք $G\le A$՝ տեղադրելով համապատասխան արժեքները:

$\sqrt{ab}\le\frac{a+b}{2} \Rightarrow ab\le\frac{(a+b)^2}{4} \Rightarrow (a-b)^2\ge0$: Ուրեմն ճշմարիտ է $H\le G\le A$ անհավասարությունը: Հավասարության նշանը վերաբերվում է $a=b$ դեպքին:

4) 712. Ոսկու և պղնձի երկու համաձուլվածքներից առաջինում դրանց զանգվածների հարաբերությունը 1:2 է, իսկ երկրորդում՝ 2:3: Եթե առաջին համաձուլվածքի1/3-ը ձուլենք երկրորդի 5/6-ի հետ, ապա ստացված համաձուլվածքը կպարունակի այնքան ոսկի, որքան պղինձ կար առաջին համաձուլվածքում, իսկ եթե առաջին համաձուլվածքի 2/3-ը ձուլենք երկրորդի կեսի հետ, ապա ստացված համաձուլվածքում պղինձը 1կգ-ով ավելի կլինի երկրորդ համաձուլվածքի ոսկուց: Որքա՞ն ոսկի կար յուրաքանչյուր համաձուլվածքում:

Լուծում

Ոսկու և պղնձի զանգվածները համաձուլվածքներում համապատասխանաբար նշանակենք x-ով և y-ով, ըստ խնդրի պայմանների կունենանք

$$\begin{cases} \frac{1}{3}(x+y)+\frac{5}{6}(2x+\frac{3}{2}y) \\ \frac{2}{3}(x+y)+\frac{1}{2}(2x+\frac{3}{2}y) \end{cases}$$

$$\frac{1}{3}x+\frac{5}{6}x=2x=y, \frac{2}{3}y+\frac{3}{4}y-1=2x, \Rightarrow \frac{8y+9y}{12}-1=2x \Rightarrow 17y-12=24x \Rightarrow 34x-12=24x \Rightarrow x=1,2$$

Պատ՝. 1.2կգ և 2.4կգ

5) 744. Երկնիշ թվի թվանշանների գումարը 29-ով փոքր է թվանշանների արտադրյալից և 72-ով՝ թվանշանների քառակուսիների գումարից: Գտեք այդ թիվը:

Լուծում

Երկնիշ թիվը նշանակենք $\overline{xy}=10x+y$ կունենանք հետևյալ համակարգը

$\begin{cases} x+y+29=xy \\ x+y+72=x^2+y^2 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x+y+29=xy \\ x+y+72=(x+y)^2-2xy \end{cases}$ ներմուծենք ևս երկու օժանդակ անհայտ,նշանակենք $x+y=s, xy=t$, կունենանք

$$\begin{cases} s+29=t \\ s+72=s^2-2t \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} s+29=t \\ s+72=s^2-2s-58 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} s+29=t \\ s^2-3s-130=0 \end{cases} \Rightarrow s=\frac{3\pm\sqrt{9+4\cdot130}}{2}=\frac{3\pm23}{2},$$

$s_1=13, s_2=-10,$

s_2-ը չի բավարարում, ուստի $t=42$: Վերադառնանք նշանակումներին

$$\begin{cases} xy=42 \\ x+y=13 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} (13-y)y=42 \\ x=13-y \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} y^2-13y+42=0 \\ x=13-y \end{cases} \Rightarrow y=\frac{13\pm\sqrt{169-4\cdot1\cdot42}}{2}=\frac{13\pm1}{2}, \left[\begin{array}{l} y_1=6 \\ y_2=7 \end{array}\right.$$

x-ի համար կունենանք $\left[\begin{array}{l} x_1=7 \\ x_2=6 \end{array}\right.$: Երկնիշ թիվը կլինի 76 կամ 67:

Պատ՝. 76 և 67

Ժիրայր ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ
Մարտակերտի շրջանի Չլդրանի միջն. դպրոցի մաթեմատիկայի ուսուցիչ

ԽՈՐԱՆ ԱՆՄԱՀՈՒԹՅԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԱՊԱՇՏ ՄԱՐՏԻԿԸ

Լուսավորված ժողովուրդների ճշմարիտ խիզախությունը՝ ինքնազոհաբերման պատրաստակամությունն է հանուն հայրենիքի:

Հեգել

Ամեն տարի հունիսի 12-ին այցի ենք գալիս քո գերեզմանին, սիրելի՛ Արթուր, բայց ամեն անգամ նոր խոհերով ու նոր ցավերով ենք ընկալում քեզ: Դու այն առաջամարտիկներից մեկն ես, ովքեր, իրավամբ, հարթեցին Արցախյան հերոսամարտի դժվարին, բայց հաղթական ավարտի ճանապարհը:

Այսպես, այս անգամ ևս բռնեցինք գյուղի՝ զոհված ազատամարտիկների հիշատակին կառուցված հուշահամալիրը՝ դարձյալ հարգանքի տուրք մատուցելու քեզ ու սրբացնելու քո հիշատակը: Լսո՞ւմ ես դու, ազգի պանծալի՛ զավակ, լսո՞ւմ ես, քո փառքին երգ ենք շրշում, որ հավերժանաս դարերում, որ քո ընտրած արահետը լուսաշող ճանապարհ դառնա հետնորդներիդ համար:

Հունիսի 12-ին կրկին մարդաշատ էր Խնապատի հուշահամալիրը: Միջոցառումը նախաձեռնել էր պատմության ուսուցչուհի Գայանե Բեգլարյանը, որն ամեն կերպ ջանացել էր հակիրճության մեջ մեծ իմաստ ու բովանդակություն դնել:

Արցախյան ազատամարտը նոր լեգենդներ լույս աշխարհ բերեց, լեգենդներ, որոնց մասին պիտի պատմեն ու գրեն այնպես, ինչպես Արաբոյի, Անդրանիկի, Չաուշի, Սերոբի մասին: Նրանցից մեկն էր Խնապատի արծիվ, «Մարտական խաչ» 1-ին աստիճանի շքանշանակիր ասպետ Արթուր Հայրապետյանը, որն, իրոք, արծվի պես ընտրեց տիեզերական հեռուները:

22 տարի առաջ այս օրը բերնեբերան ահուդողով մարդկային շուրթերը համարձակվեցին շշուկից բարձրաձայնել.

- Արթո՜ւրը, Արթո՜ւրը սպանվել է…

Արթու՛ր ջան, քո գերեզմանը ապրողներիս համար սրբավայր է դարձել: Քո կողքին հանգչում են ևս չորս տասնյակ քաջորդիներ, որոնցից յուրաքանչյուրին պիտի նայել որպես անձնուրաց, բոլորանվեր հերոսի՝ արժանի մեծարման ու գնահատանքի:

Թող ներեն մեզ բոլոր նահատակները, թող ներեն մեզ նրանց հարազատները, քանզի ուրի՜շ էր Արթուրը.

Մի բարձր ու ազնիվ տղամարդ էր նա,
Հզոր ու թիկնեղ, անվախ ու աներկբա,
Աչքերի գույնը երկնից էր առել,
Մտքի թռիչքն էլ՝ քաջ նախնիներից:

Այսպես է պատկերանում քաջորդին տասնմեկերորդցիների շուրթերին՝ մեր դպրոցի նախկին զինղեկը, որ դասավանդել է նրանց ծնողներին: Նրանք իրենց ծնողներից են լսել, որ Արթուրը շատ էր կապված իր սաներին: Ունենալով ռազմական կրթություն՝ ռազմական գործի զգալի պաշար է փոխանցել նրանց: Նա շատ նրբանկատ և ուշադիր էր բոլորի հանդեպ. տղաներն ուզում էին անպայման նմանվել նրան, իսկ աղջիկները երազում էին նրա պես կյանքի ասպետ ունենալ:

Ասպետ էր՝ գեղեցիկի հանդեպ հակումով, բարեկիրթ վարվելակերպով: Երազում էր իր հողի համար կռիվը հաղթական ավարտին հասցնելուց հետո իբրև ասպետ, արդար կռվի սիրահար մարտիկ, գուցեև մեզ համար անհասկանալի, իր մեծ, շատ մեծ գործն ու խոսքն արտահայտել նաև աշխարհի թեժ օջախներում՝ Մերձավոր Արևելքում, Աֆրիկայում և այլուր…

Ո՜ւր էր թռչում նրա միտքը, ի՜նչ նվիրական գաղափար էր կռվում նրա համեստ, առաքինի, բայց հզոր հոգում՝ ոչ ոք չգիտեր:

Ճակատագիրն անսովոր էր նրա պես… Տխուր ու որբ մանկություն, մինուճար զավակ, մոր ու ազգի աչքի լույս որդի… օջախի միակ հույս, որ պիտի դառնար ողջ գյուղի հույսը, հավատը և լույսը…

Որտեղ Արթուրն էր՝ չկար ահ ու մահ,
Իր խենթ ոգով էր բոլորին տանում,
Ոտքի էր հանում քաջերին հայոց,
Սրտերը դարձնում վառման մի հնոց:

Հայրենասեր, ազգասեր, մարդասեր. շատ քիչ է ասել: Բառերն անզոր են, խոսքերն՝ անիմաստ:

Իսկ գիտե՞ս, Արթո՛ւր, թե ի՜նչ հպարտությամբ են այսօր քո սաներն արտաբերում անունդ: Նրանցից ոմանք հանգչում են քո կողքին՝ քեզ շատ հարազատ ու քեզ նման խիզախ:

Ճակատագիրը քեզ համար նախատեսել էր ընդամենը 29 գարուն, ու դու չգիտեիր… բայց, չէ, գիտեիր, թե չէ ինչո՞ւ էիր նախապես կազմում քո տեղադրած ականների քարտեզը, ականներ, որ քո փոխարեն պիտի գործեին թշնամու դեմ քեզնից հետո…

Ու այսօր չենք ասում՝ ափսո՜ս… քանզի հավերժության թագն ու պսակն ես դու նվաճել…

Միայն թե չլիներ, ա՜խ, չլիներ 1992-ի հունիսի 12-ը…

Թվում էր՝ վերջացել էր մարտը, և տղաները գլխահակ սգում էին Արթուրի մահը, երբ հանկարծ հրետասայլի հռնդյուն լսվեց:

Կդիմանա՞ն, արդյոք, տղաները:

Հարցը դեռ չէր խմորվել, երբ մեքենան հայտնվեց ծխի ու բոցի մեջ… Արթուրի հերթական ականն էր պայթել…

Սրտի թրթիռով են աշակերտները տալիս հերոսի անունն ու գործը.

Գնաց ու չեկավ Արթուրը այն քաջ,
Գնաց՝ ձուլվելու դարերին այն վեհ,
Գնաց՝ փնտրելու քաջերին նախնյաց,
Գնաց՝ ասելու՝ կանք ու կլինենք,
Գնաց, որ բերի այս օրը խաղաղ,
Գնաց՝ թողնելով մեզ Տիգրան ու Արսեն:

Դու լսում ես մեզ, Արթո՛ւր, այս էլ քանիերորդ անգամ այցի ենք գալիս քեզ, և ամեն անգամ տարբեր են հնչում մեր խոսքերը, քանի որ ամեն տարի քո մասին նոր բացահայտումներ ենք անում. նույն բառերը կնսեմացնեին անմար հիշատակդ:

Նոր սերունդն, ահա, այսպես է գնահատում քեզ, ազգի՛ նվիրյալ:

Ս. ՂԱՋԱՐՅԱՆ
Խնապատի Արթուր Հայրապետյանի անվան միջն. դպրոցի հ. լեզվի եւ գրականության ուսուցչուհի

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԼՂՀ Գնահատման և թեստավորման կենտրոնը ս.թ. հունիսի 23-ից սկսում է հանրակրթական, նախնական, միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների (անկախ կազմակերպական իրավական ձևից) 2013-2014 ուստարվա և նախորդ տարիների շրջանավարտների «Հայոց լեզու և հայ գրականություն», «Հայոց պատմություն», «Ընդհանուր պատմություն», «Մաթեմատիկա», «Անգլերեն», «Ֆրանսերեն», «Գերմաներեն», «Ռուսաց լեզու», «Ֆիզիկա», «Քիմիա», «Կենսաբանություն», «Աշխարհագրություն», «Ստեղծագործական աշխատանք», առարկաների միասնական, կենտրոնացված (2014թ. բուհերի ընդունելության) և պետական ավարտական լրացուցիչ քննությունների կազմակերպման գործընթացը:

Պետական ավարտական լրացուցիչ քննություններին կարող են մասնակցել՝

- հիմնական փուլում անցկացված քննություններին չմասնակցած շրջանավարտները,
- միասնական քննության ավարտական մասը (Ա մակարդակ) չհաղթահարած շրջանավարտները,
- պետական ավարտական քննություններից (2 առարկայից ոչ ավելի) անբավարար ստացած շրջանավարտները:

Այն շրջանավարտները, ովքեր չեն հայտագրվել պետական ավարտական քննություններին, իրենց դպրոցներում պետք է ներկայացնեն դիմում տնօրենի անունով: Պետական ավարտական քննություններից անբավարար ստացած կամ միասնական քննության ավարտական մասը (Ա մակարդակ) չհաղթահարած շրջանավարտները պետական ավարտական լրացուցիչ քննություններին մասնակցելու համար նոր դիմում չեն լրացնում:

Պետական ավարտական լրացուցիչ քննությունների մասնակիցների տվյալները ներկայացնում են կրթության բաժինները:

Միասնական, կենտրոնացված լրացուցիչ քննություններին կարող են մասնակցել՝

- պարտադիր ժամկետային զինվորական ծառայությունից 2014թ. զորացրվածները,
- սփյուռքի շրջանավարտները, նախնական և միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատության 2014թ. շրջանավարտները,
- 2013-2014 ուստարվա այն շրջանավարտները, որոնք միասնական քննությանը հարգելի պատճառով ի վիճակի չեն եղել մասնակցել,
- այն շրջանավարտները, որոնք առաջին փուլի քննություններին մասնակցելու համար չեն հայտագրվել,
- բողոքարկման հանձնաժողովի կողմից միասնական լրացուցիչ քննությանը մասնակցելու թույլտվություն ստացած շրջանավարտները:

Միասնական, կենտրոնացված լրացուցիչ քննություններին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է՝

- լրացնել դիմում-հայտ,
- «Արցախբանկ» ՓԲԸ «Վերածնունդ» մասնաճյուղում Գնահատման և թեստավորման կենտրոնի 22311008416500 հաշվի համարին յուրաքանչյուր քննությանը մասնակցելու համար փոխանցել 1500 (հազար հինգ հարյուր) դրամ և վճարի անդորրագիրը կցել դիմում-հայտին,
- անձը հաստատող փաստաթղթի պատճեն,
- 3x4 չափսի լուսանկար:

Միասնական և կենտրոնացված քննությունների վճարից (1500 դրամ) ազատվում են.

- 1-ին ու 2-րդ խմբերի հաշմանդամություն ունեցող անձինք և մինչև 18 տարեկան հաշմանդամ երեխաները,
- ՀՀ և ԼՂՀ պաշտպանության ժամանակ զոհված զինծառայողների երեխաները,
- առանց ծնողական խնամքի մնացած մինչև 23 տարեկան երեխաները:

Վերոգրյալ խմբերին պատկանող անձինք դիմում-հայտին կցում են համապատասխան փաստաթղթերի պատճենները:

Դիմում-հայտերը լրացվում և ընդունվում են Գնահատման և թեստավորման կենտրոնում, ս. թ. հունիսի 23-ից՝ ամեն օր, ժամը 10:00 - 17:30:

Հասցեն՝ ք. Ստեփանակերտ, Մարտունու 97:

Ընդունման ժամկետն ավարտվում է ս.թ. հունիսի 28-ին՝ ժամը 18:00-ին:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել (047) 97 40 51 հեռախոսահամարով:

Գնահատման և թեստավորման կենտրոն

ԼՈՒՍԱՐԱՐ
ԽՄԲԱԳԻՐ՝
Ս. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Հիմնադիր՝
«Լուսարար» ՓԲԸ

✉ Ստեփանակերտ,
Հ. Թումանյան փ. 111, ☎ 94-38-99,
E-mail: gorctert@mail.ru: *www.lusarar.info*

Մեջբերումների եւ փաստական տվյալների ստուգությունն ապահովում են հեղինակները: Թերթը ընթերցողների հետ գրագրություն վարելու պարտավորություն չի ստանձնում:

Տպագրվում է Ստեփանակերտի «Դիզակ պլյուս» ՍՊԸ-ում: Տպաքանակ՝ 3150: Ծավալը՝ տպագրական 2 մամուլ:
Ստորագրված է տպագրության՝ 21.06.2014թ.:

«Լուսարար» թերթը տարածվում է միայն բաժանորդագրությամբ:

ՀԻՆԱՏԱԿԴ ԱՐԴԱՐ ԹՈՂ ՀԱՎԵՐԺ ԼԻՆԻ

Երբ իր մասին խոսում էին, ասում էր. «Ես մի հասարակ ջուլհակուհի եմ»: Բանվորուհի էր, բայց ոչ հասարակ: Այն տարիներին Ղարաբաղի ամենամեծ արդյունաբերական ձեռնարկության՝ Ղարմետաքսկոմբինատի բազմահազարանոց կոլեկտիվում նա աչքի էր ընկնում ոչ միայն որպես առաջավոր աշխատավորուհի, այլև գրական-գեղարվեստական հակումներով ակտիվիստ, տարբեր միջոցառումների նախաձեռնող ու մասնակից: Ամուսնու՝ Ալբերտ Առստամյանի հետ, ինչպես ասում են, ձեռնարկության «աչքն» էր: Այդ ակտիվությունը շարունակվեց մինչև վերջ, մինչև 2014թ. հունիսի 15-ը. չարաբաստիկ օրն այդ վերջակետեց երկրի արժանավոր քաղաքացու, հայրենասերի կյանքը: Բայց միայն՝ երկրային:

Գալյա Առստամյան: Անուն, որ դարձել է Արցախյան պատերազմի սուրբ նահատակների Մեծ մոր խորհրդանիշ: Նրա հիմնադրած Զոհված ազատամարտիկների հարազատների միությունը հազարավորների համար դարձավ հուսո օջախ, երկրորդ հայրենական տուն: Թանգարանը Արցախ ոտք դրած ամեն հայի համար յուրատեսակ ուխտատեղի էր, ինքնամաքրման սուրբ վայր, մատաղ սերնդի ռազմահայրենասիրական դաստիարակության իսկական դարբնոց:

«Լուսարար»-ը քանի՜ այդպիսի նյութեր է տպագրել, որում պատմվում է, թե ինչպես այս կամ այն դպրոցի ուսուցիչները բաց դաս են կազմակերպել Զոհված ազատամարտիկների թանգարանում, «Լուսայգ»-ը ինչքա՜ն է տպագրել աշակերտների զգայացունց տպավորություններն հուշաթանգարանից, որոնք ավարտվում էին երդումով՝ իրենք էլ կդառնան հայրենիքի անձնուրաց պաշտպաններ: Այդ առումով Գալյա Առստամյանը նաև ուսուցիչ էր:

Նրա «ԼՂՀ ազգային-ազատագրական պայքար. 1988-2009թթ.», «Ստեփանակերտ. փառքի հուշամատյան» գրքերը հանրագիտարանային նշանակություն ունեն: Հայրենիքը բարձր է գնահատել արժանավոր դստեր ծառայությունները՝ նրան պարգևատրելով «Վաչագան Բարեպաշտ», «Երախտագիտություն» մեդալներով: Բայց ամենամեծ պարգևը մարդկանց հիշողության մեջ մնալն է, իր ամենամեծ հուշարձանը իր ստեղծած գործերն են:

Գնաց միանալու սիրասուն որդու՝ Գրիգորիի և մեր մյուս նահատակների հոգուն: Գնաց՝ երկնքում իր մայրական գորովը նրանց տալու՝ ինքն էլ դառնալով նրանց պես պայծառ ասուպ:

Գնաց՝ վերևից հսկելու նահատակների հուշարձանները և ամենամեծ հուշարձանը՝ իր ստեղծած Զոհված ազատամարտիկների թանգարանը, միության աշխատանքները և առհասարակ՝ երկրում կատարվող ամեն բան:

«ԼՈՒՍԱՐԱՐ»